

ROM

Pol a Kristus aqa wau tamo

1 ¹E Pol. E Kristus Yesus aqa wau tamo. E aqa anjam maro tamo sqajqa deqa metbej. Osiqa e Qotei aqa anjam bole marsim laqajqa deqa giltbej.

²Tulan nami Qotei na aqa medabu o qaji tamo nangi minjrnaqa nangi aqa anjam bole di osib nengrenyeb unu. Nengrenj di Qotei aqa segi nengrenj. ³Qotei aqa anjam bole di aqa segi Ijiri aqa anjam. Aqa Ijiri a tamo bulyosiq Devit aqa leŋ dena ŋambabej. ⁴Ariya bunuqna Qotei na a olo subq na tigeltonaqa bati deqa Qotei aqa Mondor na iga endegsi osorgej, Yesus a Qotei aqa Ijiri singila koba. O was qu, a gago Tamo Koba Yesus Kristus. ⁵Yesus Kristus aqa wau na Qotei a iga qa are tulan boleiyosiq aqa ñam na iga aqa anjam maro tamo sqajqa deqa wau egej. Tamo ŋngasari sawa sawa kalilq di unub qaji nangi Yesus qa nango areqalo singilatosib aqa anjam dauryqajqa deqa are qalsiq wau egej. ⁶Ningi dego Yesus Kristus aqa tamo ŋngasari unub. A na ningi metngej deqa ningi aqa anjam qusib dauryeqnub.

⁷Qotei a na ningi tamo ŋngasari Rom qureq di unub qaji ningi tulan qalaqalaingeqnu. A na ningi metngej deqa ningi aqa segi tamo ŋngasari unub. O was qu, e anjam endi nengrenyosim ningi qa qarinyonum. Gago Abu Qotei wo Tamo Koba Yesus Kristus wo nangi aiyel ningi qa are tulan boleinjrimqa ningi lawo na soqniye.

Pol a Rom nangi unjrqaqa marej

⁸Mati e ningi anjam endegsi mernŋwai. Ningi Yesus Kristus qa nungo areqalo singilatejunub deqa tamo ŋngasari nangi ningi qa saosib laqnabqa sawa sawa kalilq dia tamo nangi queqnub. E deqa are qaloqnsim deqa Yesus Kristus aqa ñam na ijo Qotei binিয়েqnum. ⁹E ijo are miligi singilatsim deqa e Qotei aqa wau ojoqnsim aqa Ijiri aqa anjam bole palontosim laqnum. Qotei a segi qalie, bati gaigai e pailyqa oqnsim ningi qa are qaleqnum. ¹⁰E gaigai ningi qa endegsi Qotei palyeqnum, “O Abu, ni na merbimqa e gam itosiy aisiy nangi unjrqai.” ¹¹O was

qu, e ningi nungwajqa are koba qaleqnum. Di kiyaga? E Mondor Bole aqa anjam ningi merngitqa dena nungo are singilatetngwajqa deqa. ¹²Ijo areqalo agiende. E ningi qa bosiy ningi Yesus qa nungo areqalo singilateqnub qaji di unsiyqa dena ijo are singilatqai. Ariya ningi dego e Yesus qa ijo areqalo singilateqnum qaji di unsibqa dena nungo are singilatqab. Gam dena e ti ningi ti are singilatosim sqom.

¹³O was qu, ningi endegsib qalieoiye. Bati gargekoba e bosiy ningi nungwajqa are qaleqnum. Ijo areqalo agiende. Tamo ungasari sawa bei beiq di unub qaji nanggo ambleq dia e waueqnamqa nangi are bulyoqnsib Yesus qa nanggo areqalo singilateqnub dego kere nungo ambleq dia dego wauoqnitqa ningi qudei are bulyoqnsib Yesus qa nungo areqalo singilatoqnqab. Ariya wau gargekoba na gam getentetbeqnu deqa agi unum. ¹⁴E na Grik tamo nangi ti yaun tamo nangi ti powo tamo ti nanari tamo nangi ti Yesus aqa anjam minjroqnit quqwajqa deqa Qotei na e wau ebej. ¹⁵Deqa ningi Rom qureq di unub qaji ningi dego Yesus aqa anjam bole merngoqnit quqwajqa deqa are prugbeqnu.

Yesus aqa anjam bole a Qotei aqa singila ti unu

¹⁶E Yesus aqa anjam bole di marqajqa jemaibosaieqnu. Di kiyaga? Anjam bole di Qotei aqa singila ti unu. Singila dena Qotei na tamo kalil Yesus qa nanggo areqalo singilateqnub qaji nangi padalqa gamq dena olo eleneqnu. A namoqna Juda nangi elenej. Ariya a na olo tamo ungasari sawa bei beiq di unub qaji nangi dego elenqas. ¹⁷Anjam bole dena Qotei na aqa kumbra iga osorgej. Aqa kumbra agiende. A na iga tamo bole une saiqoji qa mergej. Iga Yesus qa gago areqalo singilatem dena a na iga tamo bole une saiqoji qa mergej. Di kiyaga? Iga Yesus qa gago areqalo singilatqom gam dena qujai iga Qotei aqa n̄amgalaq di tamo bole une saiqoji sqom. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Qotei na tamo ungasari a qa nanggo areqalo singilateqnub qaji nangi tamo bole une saiqoji qa minjrqas. Yim deqa nangi n̄ambile gaigai sqab.”

Tamo ungasari kalil nangi na Qotei qoreiyeb

¹⁸Iga qalie, Qotei a lan goge di sosisqa aqa minjin boleq ateqnu. A na tamo ungasari a qoreiyoqnsib kumbra uge uge yeqnub qaji nangi awai uge enjreqnu. Nanggo kumbra uge dena nangi Qotei aqa anjam bole olo tenteqnub. ¹⁹Tamo nangi di Qotei aqa kumbra qalie unub. Qotei a segi na nangi osornjreqnu. Ariya nangi olo Qotei qoreiyeqnub deqa a na nangi awai uge enjreqnu. ²⁰Qotei a nami ingi ingi kalil gereiyonaq sonaqa tamo nangi di unoqneb dena bosi bosiq agi bini nangi uneqnub. Gam dena nangi Qotei aqa kumbra uliejunu qaji di qalie unub. Aqa kumbra utru ti aqa singila gaigai sqas qaji deqa ti nangi qalie unub. Deqa tamo bei a endegsi marqa keresai, “E Qotei qaliesai deqa e une saiqoji.”

²¹Nangi Qotei qa qalie unub. Ariya a segi Qotei bole nangi degsib marosaieqnu. Deqa nangi aqa ñam soqtosib a binjyosaieqnu. Nango kumbra dena nangi nanaritnjroqnsiq nango areqalo getentetnjreqnaqa nangi ambruq di laqnu. ²²Nangi diqoqnsib mareqnu, “Iga powo koba ti unum.” Di sai. Nangi tulan nanarioqnsib laqnu. ²³Osib nangi Qotei ñambile gaigai unu qaji a qoreiyoqnsib a qa louqajqa uratoqnsibqa olo beloqnsib mandam tamo ti qebari ti wagme ti amal ti nango sulum gereiyoqnsib nangi qa loueqnu.

Tamo ungasari kalil nangi kumbra uge uge yeqnu

²⁴Nangi Qotei qoreiyeqnu deqa a na kamba nangi uratnjreqnaqa nangi kumbra tulan uge uge jigat yoqnajqa are prugnreqnu. Kumbra dena nangi na nango segi jejamu tulan ugeugeiyeqnu. ²⁵Tamo ungasari deqaji nangi Qotei aqa anjam bole uratoqnsib olo beloqnsib gisan anjam segi dauryeqnu. Deqa nangi Qotei bole ingi ingi kalil gereiyej qaji a qoreiyoqnsibqa ingi ingi kalil a na gereiyej qaji nangi di binjroqnsib nango sorgomq di unub. Ariya Qotei a ingi ingi kalil qa utru deqa iga bati gaigai aqa ñam soqtoqnom. Bole.

²⁶Tamo ungasari nangi di Qotei qoreiyeqnu deqa a na kamba nangi uratnjreqnaqa nangi kumbra tulan uge uge jigat yoqnajqa are prugnreqnu. Nango kumbra jigat agiende. Ungasari nangi tamo ti ñerenqajqa uratoqnsibqa uña bei wo bei wo ñerenqnsib sambala kumbra yeqnu. ²⁷Tamo nangi dego uña ti ñerenqajqa uratoqnsibqa tamo bei wo bei wo ñerenqnsib sambala kumbra yqajqa are tulan prugnreqnu. Nangi jemai kumbra di yeqnu deqa Qotei a nango kumbra di keretoqnsiq nango segi jejamuq di awai tulan ugedamu enjreqnu.

²⁸Nangi Qotei aqa sorgomq di sqajqa are qalosaieqnu deqa Qotei a na nangi uratnjreqnaqa nangi nango segi areqalo uge uge dauryoqnsib kumbra uge uge yeqnu. ²⁹Nango kumbra uge agiende. Nangi kumbra bole tintj yqajqa torei urateqnu. Nangi ñoro koba oqajqa mamaulnjreqnu. Nangi tamo nangi jeutnjreqnu. Nangi tamo qudei ingi koba ti unub qaji nangi qa are ugeinjreqnu. Nangi tamo nangi ñumsib moiotnjreqnu. Nangi laña laña ñirinoqnsib gisan anjam mareqnu. Nangi tamo qudei nango ingi ingi laña yainjreqnu. Nangi tamo qudei nangi ugeugeinjreqnu. Kumbra di nangoq di tulan koba unu. Nangi yomueqnu. ³⁰Nangi gisan na tamo nango ñam ugetetnjreqnu. Nangi Qotei jeuteqnu. Nangi diqoqnsib laqnsib nango segi ñam soqteqnu. Nangi kumbra uge uge bunuj bableteqnu. Nangi nango ai wo abu wo nango medabu gotranyeqnu. ³¹Nangi areqalo bole ti sosaieqnu. Nangi anjam bei maroqnsib olo dauryqa urateqnu. Nangi nango segi was nangi qalaqalainjrosaieqnu. Nangi tamo qudei nangi qa dulosaieqnu. ³²Qotei aqa dal anjam endegsi unu, “Tamo nangi kumbra uge deqaji yeqnu qaji

nangi ñumib moreñeb.” Dal anjam degsi unu. Tamo nangi di dal anjam di qalie. Ariya nangi olo gotrañoqnsib kumbra uge uge yeqnub. Di segi sai. Nangi na tamo qudei nangi kumbra uge uge deqaji yeqnab unoqnsib bole qa maroqnsib nango ñam soqtetnjroqnsib minjreqnub, “Keretonub. Ningi kumbra degyoqniye.”

**Tamo kumbra uge uge yeqnub qaji nangi
Qotei na kamba awai uge enjrqas**

2 ¹Ningi qudei tamo nango jejamuq di anjam qametnjreqnub qaji ningi segi segi e na endegsi mernñwai. Ni segi une saiqoji qa marqa keresai. Ni que. Ni na tamo nango jejamuq di anjam qametnjreqnum di ni segi dego ino jejamuq di anjam qameqnum. Di kiyaqa? Kumbra uge nangi yeqnub qaji di ni segi dego yeqnum. ²Iga qalie, tamo nangi kumbra uge deqaji yeqnub qaji nangi Qotei na kamba awai uge enjreqnu. Qotei a kere nangi awai uge enjreqnu. ³Ni na tamo nangi kumbra uge deqaji yeqnub qaji nango jejamuq di anjam qametnjreqnum. Ariya kumbra nangi yeqnub qaji di ni segi dego yeqnum. Deqa ni kiersi are qalonum? Qotei na tamo nangi di awai uge enjrsim ariya a na ni awai uge emqasai ni degsi are qalonum kio? ⁴Ni que. Qotei a gaigai kumbra tulañ boledamu ni emoqnsiqa a ni qa tariñsokobaiyeqnu. Deqa a urur ni awai uge emosaieqnu. Qotei aqa kumbra bole di ni unsim uge qa marsim gotrañyqam e? Degaim. Ni are bulyqajqa deqa Qotei a ni qa are qaloqnsiq kumbra bole osormeqnu. Ni di qaliesai kio? ⁵Ino are miligi geteñejunu deqa ni are bulyosai. Ino kumbra dena ni na ino awai uge tombol ateqnum. Deqa mondoñ diño batiamqa Qotei a kumbra tiñtiñ na tamo nango une qa minjrsimqa aqa minjiñ boleq atsim awai tulañ ugedamu ni emqas. ⁶Osimqa bati deqa Qotei a tamo ungasari kalil nango kumbra keretosim awai segi segi enjrqas. ⁷Tamo ungasari qudei nango kumbra tulañ boledamu. Nangi singila na kumbra bole bole dauryoqnsib lañ qure qa gam itqajqa waukobaeqnu. Nangi lañ qureq dia ñam koba oqajqa ti ñambile gaigai sqajqa ti waukobaeqnu. Deqa Qotei na tamo ungasari nangi di ñambile enjrim nangi so bole gaigai sqab. ⁸Ariya tamo qudei nangi nango segi jejamu qa are qaloqnsib deqa nangi anjam bole gotrañoqnsib kumbra uge uge dauryeqnub. Deqa Qotei a tamo nangi deqaji qa minjiñ oqimqa awai ugedamu enjrqas. ⁹Tamo kalil kumbra uge uge yeqnub qaji nangi mondoñ gulube koba ti jaqatiñ ti oqab. Juda nangi mati oqab. Bunuqna sawa bei bei qaji nangi dego oqab. ¹⁰Ariya tamo kalil kumbra bole bole yeqnub qaji nangi Qotei na aqaryainjrimqa nangi lañ qureq oqsib dia ñam koba ti lawo ti so bole gaigai sqab. A mati Juda nangi aqaryainjrqas. Bunuqna a sawa bei bei qaji nangi dego aqaryainjrqas. ¹¹Qotei a kumbra qujai dena tamo ungasari kalil nangi peginjreqnu. Nangi Juda tamo kio sawa bei bei qaji tamo kio a deqa are qalosaieqnu.

¹²Ninggi quiye. Tamo kalil dal anjam saiqoji unub qaji nangi padalqab. Di kiyaqa? Nangi une yeqnub deqa. Nangi dal anjam saiqoji unub di ungum. Ariya tamo kalil Qotei aqa dal anjam ejunub qaji nango kumbra qa dego Qotei na nangi peginjrqas. Di kiyaqa? Nangi dego une yeqnub. Nangi dal anjam ejunub di ungum. Dal anjam dena Qotei na nangi dego peginjrqas. ¹³Di kiyaqa? Tamo nangi dal anjam lana quoqnsib olo dauryosaieqnub qaji nangi Qotei aqa ngamgalaq di tamo bolesai. Tamo nangi dal anjam qusib dauryeqnub qaji nangi segi Qotei na tamo bole une saiqoji qa minjrqas. ¹⁴Bole, sawa bei bei qaji tamo nangi dal anjam saiqoji unub. Ariya nangi qudei nango segi areqalo na dal anjam aqa kumbra dauryeqnub. Bole, nangi dal anjam saiqoji unub. Ariya nangi dal anjam aqa kumbra dauryeqnub deqa iga qalieonum, dal anjam a nango areqaloq di bole waueqnu. ¹⁵⁻¹⁶Nango kumbra dena Qotei aqa dal anjam nango are miligiq di nengrenyej qaji di olo boleq ateqnu. Nango are miligiq di nangi kumbra bole ti kumbra uge ti qalie unub. Dena iga osorgeqnu, dal anjam a nango are miligiq di waueqnu. Deqa mondon nango areqalo dena nangi endegsi minjrqas, “Ninggi une ti.” Osim nango kumbra qudei qa nangi endegsi minjrqas, “Nungo kumbra di bole.” Bati deqa Qotei na tamo kalil nango kumbra ti nango anjam ti nango are miligiq di uliejunu qaji di boleq atekritosim dena nangi peginjrqas. Anjam bole e palonteqnum qaji di aqa damu endegsi merngwai. Mondon Qotei a Kristus Yesus aqa wau na tamo kalil nango kumbra qa nangi peginjrqas.

**Juda tamo nangi are qaleqnub, “Iga dal anjam
ti unum deqa iga kere unum.”**

¹⁷Ariya ningi Juda tamo qudei ningi endegsib are qaleqnub, “Iga dal anjam ti unum deqa Qotei na iga pegigwasai.” Osib ningi nungo segi nam soqtoqnsib endegsib mareqnub, “Iga Qotei aqa tamo tintin.” Ningi degsib mareqnub. ¹⁸Bole, ningi Qotei aqa areqalo qalie bole. A na aqa dal anjam ningi osorngej deqa ningi kumbra tintin dauryqajqa tulan arearetngeqnu. ¹⁹⁻²⁰Osib ningi endegsib are qaleqnub, “Iga dal anjam ti unum deqa iga powo bole ti anjam bole ti ejunum. Deqa tamo ngam qandimo unub qaji nangi iga na gam osornjreqnum. Osim tamo nangi ambrui di unub qaji iga na suwantnjreqnum. Tamo powo saiqoji unub qaji nangi iga na powo enjreqnum. Tamo nangi angro kinilala bulosib Qotei aqa anjam qaliesai qaji nangi iga na anjam aqa damu osornjreqnum.” ²¹Od, ningi gaigai tamo ungasari nangi dal anjam plaltosib minjreqnub. Ariya kiyaqa ningi segi olo dal anjam dauryosaieqnub? Ningi mareqnub, “Bajinaib.” Ariya ningi segi olo bajineqnub. ²²Ningi mareqnub, “Ninggi tamo bei aqa unja jejamu ojetaib.” Ariya ningi segi olo was bei aqa ngau jejamu ojeteqnub. Ningi gisan qotei nangi qa louqajqa saideqnub. Saidoqnsib ningi segi olo nango atra talq dena sulum bajineqnub. ²³Ninggi nungo

segi ñam soqtoqnsib mareqñub, “Iga Qotei aqa dal anjam qalie bole.” Ariya ñingi segi olo dal anjam di gotrañyeqñub. Nungo kumbra dena ñingi Qotei aqa ñam ugeteqñub. ²⁴Agi Qotei aqa anjam bei nami ñingi qa endegsib nenngrenyeb unu, “Nungo kumbra uge di sawa bei bei qaji nanngi unoqnsib mareqñub, ‘Nango Qotei di bolesai.’ Osib nanngi Qotei aqa ñam misilinyeqñub.”

Tamo yai a Juda tamo bole?

²⁵Bole, ni dal anjam dauryoqnsim ariya ni muluñ dego aiqam di kumbra bole. Ariya ni dal anjam gotrañyoqnsim laña muluñ aiqam di keresai. Ino kumbra dena ni tamo muluñ aiosai qaji nanngi bulosim laña unum. ²⁶Ariya tamo bei muluñ aiosai qaji a dal anjam kalil dauryekritqas di a tamo nanngi muluñ aieqñub qaji nanngi bul sqas. ²⁷Bole, ñingi Juda tamo deqa ñingi dal anjam ejunub. Ningi muluñ dego aieqñub. Ariya ñingi dal anjam gotrañyoqñqab di tamo nanngi muluñ aiosaieqñub qaji nanngi nungo jejamuq di anjam qametñgwb. Di kiyaaq? Nanngi Qotei aqa dal anjam dauryeqñub deqa. Nanngi segi muluñ aiosai di ungum. ²⁸Tamo bei a laña babañ na Juda tamo sqas di a Juda tamo bolesai. Aqa jejamu segi osim muluñ aiqas di aqa muluñ bolesai. ²⁹Tamo a are bulyosim aqa are miligiq na Juda tamo sqas di a Juda tamo bole. A are miligiq na muluñ aiqas di aqa muluñ bole. A na aqa jejamu laña osim dal anjam dauryqas di keresai. Ariya Qotei aqa Mondor na singila yimqa dena aqa are miligiq na muluñ aiqas di a muluñ bole aiqo. Deqa a Qotei aqa ñamgalaq di ñam bole ti sqas. A mandam tamo nango ñamgalaq di ñam bole ti sqasai.

Qotei a gaigai kumbra tiñtiñ na tamo nanngi peginjreñnu

3 ¹O was qu, ñingi na e kamba endegsib merbqab kio, “O Pol, ni maronum, ‘Muluñ aiqajqa kumbra di jejamu qa kumbra segi sai.’ Ni degsi maronum deqa Juda nanngi muluñ aieqñub dena nanngi na tamo qudei buññjqab e? Juda nango muluñ dena ingi bole kie brantqas?” O was qu, ñingi na e kamba degsib merbqab kio? ²Deqa e ñingi kamba endegsi mernñgwai. Qotei a na ingi tulañ bole bole Juda nanngi enñrej. Ingi bole bei agiende. A na Juda nanngi aqa anjam taqatqajqa deqa wau enñrej. ³Bole, Juda tamo qudei nanngi Qotei aqa anjam di dauryosib nango areqaloq di singilatosaieqñub. Nanngi urateqñub. Deqa iga endegsi marqom kio, “Qotei a gisañ tamo. A segi aqa anjam di dauryosaieqñu.” ⁴O was qu, iga degsi marqasai. Iga endegsi marqom. Tamo kalil nanngi gisañ tamo. Ariya Qotei a segi qujai gisañ tamo sai. A anjam bole segi gaigai mareqñu. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenngrenyeb unu, “O Qotei, ni gaigai kumbra tiñtiñ na e pegibeqñum. Ariya tamo qudei nanngi na ni pegimqa maribqa ni na olo nanngi buññjrsim ni une saiqoji sqam.”

⁵⁻⁶Deqa was qu, ningi na kamba olo e endegsib merbqab kio, “Iga kumbra uge yoqnqom dena Qotei aqa kumbra tintin olo brantoqnqas di iga kiersi marqom? Qotei a gago une qa minjin oqim awai uge egwas di a kumbra uge yqo. Degsi marqom e?” O was qu, iga degsi marqasai. Qotei a gaigai kumbra tintin segi yeqnu. A kumbra tintin yqasai di a kiersim tamo ungasari nanjo kumbra qa peginjqas? Nunjo areqalo di mandam tamo nanjo areqalo. ⁷Ariya tamo bei a marqas, “E gisan anjam maroqnitqa dena Qotei aqa anjam bole olo brantoqnqas. Yim aqa ñam tulan goge oqoqnqas. Deqa a kiyaga e une tamo qa merbsim awai uge ebqas?” O was qu, nunjo anjam di uge. ⁸Tamo qudei nanji anjam uge deqaji endegsib mareqnub, “Ungum, iga kumbra uge uge yoqnqom. Yimqa gam dena kumbra bole brantoqnqas. Pol a anjam degsi palontosiq iga mergeqnu.” O was qu, tamo qudei nanji degsib iga yomuigosib mareqnub. Di gisan. Nanjo kumbra uge deqa Qotei na nanji awai ugedamu enjqas.

Tamo bole bei sosai bolesai

⁹Deqa iga kiersi marqom? Iga Juda tamo deqa iga na tamo qudei nanji bunjnreqnum degsi marqom e? Iga degsi marqasai. Agi e ningi merjonum, iga Juda tamo ti Grik tamo nanji ti iga kalil une ti unum. Une na iga kalil kabutgejunu. ¹⁰Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenjrenyeb unu,

“Tamo bole bei sosai bolesai.

Qujai bei a Qotei aqa kumbra tintin dauryosaieqnu.

Tamo dego bei sosai.

¹¹Tamo powo ti bei sosai.

Tamo qujai bei a Qotei itqa are qalosaeieqnu. Tamo dego bei sosai.

¹²Tamo kalil nanji gam bole uratekritonub.

Nanji kalil tamo uge.

Qujai bei na kumbra bole dauryosaieqnu. Sai bolesai.

¹³Nanji kalil anjam uge mareqnub.

Tamo moio qaji sub meanesonaq tamo nanjo qusa sub miligiq di qusaeqnu

dego kere tamo kalil nanjo medabu na anjam tulan uge uge mareqnub.

Nanji gisan anjam koba mareleneqnub.

Amal uge na tamo unjnreqnub dego kere tamo kalil nanjo medabu na tamo ungasari nanji ugeugeinjnreqnub.

¹⁴Gaigai nanjo medabu na tamo nanji ugeugeinjqonsib gulube enjnreqnub.

¹⁵Nanji bati gaigai tamo ñumsib moiotsinjqajqa are qaloqnsib deqa urur ti gileqnub.

16 Nan̄gi na tamo un̄gasari nan̄gi ugeugeinjr̄qajqa are qaloqnsib deqa gulube koba en̄jreqnub.

17 Nan̄gi tamo un̄gasari nan̄gi koba na lawo na sqajqa kumbra qaliesai.

18 Nan̄gi Qotei yala ulaiyosaieqnub.”

O was qu, Qotei aqa anjam nami degsib nen̄gren̄yebe unu.

19 Iga qalie, Moses a dal anjam nen̄gren̄yebe di tamo nan̄gi dal anjam aqa sorgomq di unub qaji nan̄gi qa osiq deqa nen̄gren̄yebe. Deqa tamo bei a endegsi marqa keresai, “E tamo bole. E une saiqoji.” A degsi marqa keresai. Iga tamo un̄gasari kalil sawa sawa kalilq di unum qaji iga Qotei aqa n̄amgalaq di une ti unum. 20 Deqa tamo bei a dal anjam dauryosim dena a Qotei aqa n̄amgalaq di tamo bole une saiqoji sqajqa tamo dego bei sosai. Dal anjam na iga gago une osorgeqnu. Di segi.

**Tamo un̄gasari Yesus Kristus qa nan̄go areqalo singilateb
qaji nan̄gi segi tamo bole une saiqoji sqab**

21 O was qu, iga tamo bole une saiqoji sqajqa gam bei unu. Iga dal anjam dauryoqnqom gam dena sai. Qotei na gam bei babtosiqa iga osorgej. Nami Moses a gam deqa marsiq dal anjamq di nen̄gren̄yebe unu. Qotei aqa medabu o qaji tamo kalil nan̄gi dego gam deqa marsib anjam nen̄gren̄yebe. 22 Gam agiende. Tamo un̄gasari Yesus Kristus qa nan̄go areqalo singilateqnub qaji nan̄gi segi Qotei na tamo bole une saiqoji qa min̄jreqnu. Gam di segi. Gam bei saiqoji. 23 Iga kalil une ateqnum deqa iga lan̄ qureq oqsim dia Qotei ombla sqa keresai. 24 Ariya Qotei a iga qa are boleiyosiq Kristus Yesus qarinyonaqa a na iga elenej gam dena Qotei na iga tamo bole une saiqoji qa mergeqnu. Di gago wau na sai. Qotei a Kristus Yesus aqa wau na iga lan̄a elenej awai saiqoji. 25 Agi Qotei a endegsi are qalej. A na Yesus qarinyim a bosim moiim aqa lēj aisim tamo un̄gasari kalil a qa nan̄go areqalo singilateqnub qaji nan̄go une taqal waiysim aqa min̄jin̄ kobotqas. Kumbra dena a na iga tamo bole une saiqoji qa mergej. Aqa kumbra di a na iga osorgej. Nami Qotei a tamo nan̄gi are bulyqajqa deqa marsiq nan̄gi qa tarinoqnsiq nan̄go une qa urur kambatnjrosaiqneje. 26 Ariya bini bati endi Qotei na iga endegsi osorgeqnu, a gaigai kumbra bole tintin̄ segi yeqnu. Deqa iga endegsi qalieonum, Qotei a na tamo un̄gasari Yesus qa nan̄go areqalo singilateqnub qaji nan̄gi tamo bole une saiqoji qa min̄jreqnu di a kumbra bole tintin̄ yeqnu.

27 Deqa tamo yai na aqa segi n̄am soqtqa kere? Tamo dego bei sosai. Iga gago segi n̄am soqtqajqa kumbra di torei koboej. Dal anjam dauryqajqa gam dena kumbra di kobotosai. Iga Yesus qa gago areqalo singilatqom gam dena qujai gago segi n̄am soqtqajqa kumbra di kobotej. 28 Di kiyaqa? Bini iga qalieonum, iga Yesus qa gago areqalo singilatqom gam dena qujai iga Qotei aqa n̄amgalaq di tamo bole une saiqoji sqom. Iga dal anjam dauryqom gam dena sai.

²⁹Deqa iga kiersi marqom? Qotei a Juda nanjo segi Qotei e? A sawa bei bei qaji tamo nanjo Qotei sai e? Sai. A sawa bei bei qaji tamo nanjo Qotei dego. ³⁰Qotei a segi qujai Qotei bole. Deqa muluŋ aio qaji tamo ti muluŋ aiosaeqnuŋ qaji tamo nanji ti Yesus qa nanjo areqalo singilatqab di Qotei a nanjo areqalo di unsim nanji tamo bole une saiqoji qa minjrqas. ³¹Iga maronum, iga Yesus qa gago areqalo singilatqajqa kumbra di tulaŋ boledamu. Ariya iga degsi maronum dena iga olo dal anjam taqal ateqnum e? Sai. Iga Qotei aqa dal anjam olo singilateqnum.

Abraham a Qotei aqa ŋamgalaq di tamo bole soqnej

4 ¹Abraham a iga bul mandam tamo. A gago moma utru. Deqa iga a qa kiersi marqom? ²Abraham a kumbra bole yoqnej gam dena a Qotei aqa ŋamgalaq di tamo bole soqnej qamu a aqa segi ŋam soqtqa kere. Ariya aqa kumbra dena a Qotei aqa ŋamgalaq di tamo bole sosai. ³Qotei aqa anjam kie nengrenq di unu? Anjam agiende. “Abraham a Qotei qa aqa areqalo singilatej gam dena Qotei na a tamo bole une saiqoji qa minjej.” ⁴Iga qalie, tamo a wauqas di a awai oqas. A laŋa awai oqasai. A wauosim dena awai oqas. ⁵Ariya tamo bei a Qotei aqa ŋamgalaq di tamo bole sqa marsimqa a kierqas? A kumbra bole yoqnqas gam dena a tamo bole sqas e? Sai. Ariya a Qotei qa aqa areqalo singilatosim endegsi marqas, “Qotei a na tamo une ti unub qaji nanji olo tamo bole qa minjreqnu.” A degsim Qotei qa aqa areqalo singilatosim marimqa gam dena Qotei na a tamo bole une saiqoji qa minjqas. ⁶Devi a dego nami anjam deqaji maroqnej. Agi a marej, “Tamo nanji kumbra bole bei yosaiibqa Qotei a laŋa nanji tamo bole une saiqoji qa minjrqas di nanji tulaŋ areboleboleijnrqas.” ⁷Agi Devi a endegsi marej,

“Qotei a tamo nanjo kumbra uge qa are walyimqa
nango une kobotetnjrqas di
nanji tulaŋ areboleboleijnrqas.

⁸Tamo Koba Qotei a tamo nanjo une qa olo bunu are qalqasai di
nanji tulaŋ areboleboleijnrqas.”

⁹Deqa iga kiersi marqom? Tamo muluŋ aio qaji nanji segi areboleboleijnrqas e? O tamo muluŋ aiosaeqnuŋ qaji nanji dego areboleboleijnrqas e? Od. Nanji kalil koba na areboleboleijnrqas. Agi iga mareqnum, Abraham a Qotei qa aqa areqalo singilatej gam dena qujai Qotei na a tamo bole une saiqoji qa minjej. ¹⁰Ariya Abraham a kiersi sonaqa Qotei na a tamo bole une saiqoji qa minjej? A muluŋ aiej kio a muluŋ aiosaisoqnej kio? Od, Abraham a muluŋ aiosaisonaqa Qotei na a tamo bole une saiqoji qa minjej. ¹¹A muluŋ aiosaisoqnej bati deqa a Qotei qa aqa areqalo singilatej. Deqa Qotei na a tamo bole une saiqoji qa minjej. Osika aqa segi anjam Abraham minjej qaji di singilatqa osika olo minjej, “Ni muluŋ aie.” Deqa iga endegsi qalieonum, Abraham a

tamo kalil muluŋ aiosaiosib naŋgo areqalo Qotei qa siŋgilateqnuḅ qaji naŋgo moma matu. ¹²A tamo naŋgi muluŋ aieqnuḅ qaji naŋgo moma matu dego. Ariya tamo naŋgi naŋgo jejamu laŋa oqnsib muluŋ aieqnuḅ qaji a naŋgo moma matu sai. Tamo naŋgi muluŋ aioqnsib olo Abraham aqa kumbra dego dauryosib Qotei qa naŋgo areqalo siŋgilateqnuḅ qaji a naŋgo moma matu bole. Agi gago moma matu Abraham aqa kumbra agiende. A muluŋ aiosaisosiq Qotei qa aqa areqalo siŋgilatej.

**Tamo uŋgasari Qotei qa naŋgo areqalo siŋgilateqnuḅ qaji
naŋgi iŋgi iŋgi Qotei na Abraham yqa minjej qaji di oqab**

¹³Nami Qotei na Abraham aqa moma naŋgi ti endegsi minjrej, “E ningi mandam kalil eŋgwai.” Ariya Abraham a dal anjam dauryej deqa Qotei na anjam di minjosai. A Qotei qa aqa areqalo siŋgilatej gam dena Qotei na a tamo bole une saiqoji qa minjej. Utru deqa Qotei na Abraham aqa moma naŋgi ti minjrej, “E ningi mandam kalil eŋgwai.” ¹⁴Tamo naŋgi dal anjam dauryqab gam dena naŋgi iŋgi iŋgi kalil Qotei a nami iga egwa marej qaji di oqneḅ qamu iga Qotei qa gago areqalo siŋgilateqnuḅ kumbra di laŋa uloŋej qamu. Qotei aqa anjam nami marej qaji di dego laŋa uloŋej qamu. ¹⁵Iga qalie, dal anjam unu deqa tamo naŋgi dal anjam gotraŋyeqnuḅ. Deqa Qotei a naŋgi qa minjiŋ oqeteqnu. Ariya dal anjam sosai qamu tamo naŋgi dal anjam gotraŋyeqnuḅ degsi marqa keresai qamu.

¹⁶Qotei a Abraham a qa ti aqa moma bunuqna brantqab qaji naŋgi qa ti are tulaŋ boleiyosiq deqa iŋgi iŋgi kalil di naŋgi enjrqā marej. Deqa tamo uŋgasari Qotei qa naŋgo areqalo siŋgilateqnuḅ qaji naŋgi iŋgi iŋgi di oqab. Juda tamo dal anjam ejunub qaji naŋgi segi iŋgi iŋgi di oqasai. Tamo kalil Abraham aqa kumbra dauryosib Qotei qa naŋgo areqalo siŋgilateqnuḅ qaji naŋgi dego iŋgi iŋgi di oqab. Abraham agi a iga kalil gago moma matu. ¹⁷Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “O Abraham, e ni giltmonum deqa ni tamo uŋgasari sawa sawa kalilq di unub qaji naŋgo moma matu sqam.” O was qu, Abraham a Qotei qa aqa areqalo siŋgilatej deqa a Qotei aqa ŋamgalaq di gago moma matu unu. Qotei qujai di tamo moreŋo qaji naŋgi olo subq na tigeltŋreqnu. A segi na marnaqa iŋgi iŋgi kalil nami sosai qaji di brantelenej.

¹⁸Abraham a qaliesai, Qotei a kiersim aqa anjam nami marej qaji di dauryosim yqas? Ariya Abraham a Qotei qa aqa areqalo siŋgilatosiq marej, “E qalieonum, Qotei aqa anjam nami marej qaji di aqa damu brantqas.” Abraham a Qotei qa aqa areqalo siŋgilatosiq degsi qalieej deqa a tamo uŋgasari gargekoba sawa sawa kalilq di unub qaji naŋgo moma matu soqnej. Agi Qotei a nami Abraham endegsi minjej, “Ino moma naŋgi tulaŋ gargekobaqab.” ¹⁹Abraham aqa wausau 100. Deqa aqa siŋgila koboej. Aqa ŋauqali Sara a dego tulaŋ qeliej. Deqa a angrōtqa

keresai. Abraham a di qalieej ariya a Qotei qa aqa areqalo singilatosiq ojesoqnej. ²⁰Anjam Qotei na nami minjej qaji a deqa are qalsiq soqnej. A areqalo aieltosai. A Qotei qa aqa areqalo singilatosiq aqa ñam soqtoqnej. ²¹A qalieej, anjam Qotei na nami minjej qaji di a dauryosim yqa kere. ²²Abraham a Qotei qa aqa areqalo singilatej deqa Qotei na a tamo bole une saiqoji qa minjej.

²³Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenngrenyeb unu, “Qotei na a tamo bole une saiqoji qa minjej.” Ariya anjam di Abraham qa segi nenngrenyosai. ²⁴Iga kalil qa ti anjam di nenngrenyeb. Iga dego Qotei qa gago areqalo singilateqnum deqa a iga tamo bole une saiqoji qa mergwas. Qotei agi gago Tamo Koba Yesus subq na tigeltej qaji a qa qujai gago areqalo singilateqnum. ²⁵Qotei na Yesus uratonaqa nangi na a qalnab moiej. Yim a gago une kobotqajqa deqa. Onaqa Qotei na Yesus olo subq na tigeltosiq dena iga tamo bole une saiqoji qa mergej.

Qotei na iga tamo bole une saiqoji qa mergej

5 ¹Ariya iga Yesus qa gago areqalo singilatem deqa Qotei na iga tamo bole une saiqoji qa mergej. Gago Tamo Koba Yesus Kristus a jeu kobotej deqa iga Qotei ombla geregere unum. ²Yesus a na iga tamo ungasari a qa gago areqalo singilateqnum qaji gam waqtetgej deqa Qotei a iga qa are tulan boleiyonaqa iga elenej. Qotei na kumbra di iga egej deqa bini iga kumbra di osim tigelejunum. Deqa bini iga Qotei na lan qureq osi oqsim dia iga a ombla geregere sqajqa deqa tarijeqnum. Iga deqa tulan areboleboleigeqnaq unum. ³Ariya iga deqa segi areboleboleigosai. Iga gulube oqnsim unum deqa ti areboleboleigeqnu. Di kiyaqa? Iga qalieonum, gulube dena gago are singilatetgeqnaqa iga singila na tigeleqnum. ⁴Iga singila na tigeleqnum deqa gulube gagoq beqnaqa iga na gotranyeqnum. Iga gulube gotranyoqnsim deqa iga Qotei qa gago areqalo singilatoqnsim a na iga lan qureq osim oqwajqa deqa tarijoqnsim unum. ⁵Ariya iga lan tarijosaieqnum. Qotei na aqa Mondor Bole iga egej deqa Mondor dena aqa qalaqalaiyo kumbra gago are miligiq di atej unu.

⁶Iga gago segi jejamu aqaryaiyqa keresai sonamqa Kristus a iga tamo ungasari kumbra uge uge yeqnum qaji iga qa osiq moiej. Bati Qotei a nami atej qaji di brantonaqa a iga qa moiej. ⁷Bole, tamo bei a tamo bole bei aqaryaiyqa osim moiqasai. Ariya tamo tulan boledamu bei soqnim a qa kio tamo bei a are singilatosim moiqas. ⁸Ariya iga une tamo sonamqa Kristus a iga qa moiej. Aqa kumbra dena Qotei na iga osorgwo, a iga tulan qalaqalaigeqnu. ⁹Kristus a moinaqa aqa lej aisiq gago une kobotetgej deqa bini Qotei a iga tamo bole une saiqoji qa mergeqnu. Deqa iga bole qalieonum, mondonj Qotei a Kristus aqa ban na iga oqas. Yim aqa minjin oqwa batiamqa iga so bole sqom. ¹⁰Iga Qotei ti jeu sonamqa

aq a ŋiri a jeu kobotqa marsiq moiej. Deqa aqa wau dena iga bini Qotei ombla geregere unum. Ariya Qotei aqa ŋiri a olo ŋambile unu. Deqa iga bole qalieonum, aqa ŋambile dena Qotei na iga olo oqas. ¹¹ Anjam bei dego unu. Gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa singila na iga Qotei ombla geregere unum deqa iga tulaŋ areboleboleiqnu.

Adam a moio qa utru. Ariya Yesus a ŋambile qa utru

¹² Iga qalie, tamo qujai Adam a une atej. Aqa une dena aqa leŋ kalil naŋgi dego une eleŋeb. Adam a une ti deqa a moiej. Aqa leŋ naŋgi dego aqa une osib kalil moreŋeb. ¹³ Dal anjam a bosaisonaqa bati deqa tamo kalil naŋgi une atsib laqneb. Ariya dal anjam sosai deqa Qotei a naŋgo une geregere ubtqa keresai. ¹⁴ Ariya Adam a soqnej dena bosiq Moses aqa bati qa tamo kalil naŋgi moreŋoqneb. Adam a Qotei aqa dal anjam qujai gotraŋyej. Ariya Adam aqa une di tamo bei na yosai. Adam a segi na yej. Ariya tamo kalil naŋgi dego Adam aqa une di osib moreŋeb.

Adam a Kristus bunuqna bqas qaji a sigitej. ¹⁵ Ariya Adam aqa une qujai de ti Qotei a iga qa are tulaŋ boleiyeqnu aqa kumbra de ti ombla kerekere sai. Tamo qujai Adam a une atej dena tamo gargekoba naŋgi moreŋoqneb. Ariya Qotei a tamo gargekoba naŋgi qa are tulaŋ boleiyeqnu aqa kumbra dena moio kobotej. Deqa iga bole qalieonum, tamo qujai Yesus Kristus a tamo gargekoba naŋgi qa are boleiyej aqa kumbra di tulaŋ boledamu. Qotei na iga Yesus laŋa egej awai saiqoji. ¹⁶ Qotei na iga Yesus laŋa egej aqa kumbra de ti Adam aqa une ti ombla kerekere sai. Adam a une qujai yej dena Qotei na tamo uŋgasari naŋgi une enjrsiq minjrej, “Niŋgi une ti deqa niŋgi awai uge oqab.” Ariya Qotei na iga Yesus laŋa egej aqa kumbra di aqa utru agiende. Tamo uŋgasari naŋgi une gargekoba yeqnabqa Qotei a naŋgi qa olo are tulaŋ boleiyonaqa naŋgi tamo bole une saiqoji qa minjrej. ¹⁷ Tamo qujai Adam a Qotei aqa dal anjam gotraŋyej. Aqa une dena tamo kalil naŋgi moreŋeb. Ariya Qotei a iga qa are boleiyonaqa iga Yesus laŋa egej aqa kumbra dena moio aqa singila tulaŋ bunyosiq kobaqujaej. Deqa iga bole qalieonum, Qotei a tamo naŋgi qa are boleiyimqa naŋgi kalil aqa ŋamgalaq di tamo bole une saiqoji sosibqa naŋgi tamo qujai Yesus Kristus aqa wau na ŋambile osib mandor kokba gaigai sqab.

¹⁸ Iga Yesus aqa wau deqa geregere are qaloqnqom. Tamo qujai Adam a dal anjam gotraŋyej. Aqa une dena Qotei na iga tamo uŋgasari kalil une ti qa mergej. Dego kere tamo qujai Kristus a kumbra bole tiŋtiŋ yej. Qotei a deqa are qalsiq iga kalil tamo bole une saiqoji qa mergsiqa ŋambile egej. ¹⁹ Tamo qujai Adam a Qotei aqa anjam gotraŋyej. Aqa kumbra dena tamo uŋgasari gargekoba naŋgi dego une eleŋeb. Dego kere tamo qujai Kristus a Qotei aqa anjam dauryej. Aqa kumbra dena tamo uŋgasari gargekoba naŋgi tamo bole une saiqoji sqab.

²⁰Tamo nanŋi nami dal anjam eb bati deqa nanŋi dal anjam tulaŋ koba gotraŋyoqneb. Nanŋi une tulaŋ gargekoba yoqneb ariya Qotei a olo nanŋi qa are tulaŋ boleiyoyoqnej. ²¹Une aqa kumbra na moio babtej deqa une na iga singila na taqatgesoqnej. Ariya bini Qotei a iga qa are tulaŋ boleiyeqnu aqa kumbra dena iga olo taqatgejunu. Gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa wau na Qotei a iga qa are tulaŋ boleiyoyoqnsiqa iga tamo bole une saiyoji qa mergeqnu. Kumbra dena iga ŋambile gaigai sqom.

Iga Kristus beteryosim a koba na moiobulem

6 ¹Ariya bini iga kiersi marqom? Iga endegsi marqom kio, “Uŋgum, iga une gargekoba yoqnqom. Yim dena Qotei a iga qa are tulaŋ boleiyoyoqnsai.” Iga degsi marqom kio? ²Sai. Iga moiobulem deqa iga une aqa kumbra uratem. Deqa iga kiersim olo une yoqnqom? ³Iga Kristus Yesus beteryosim aqa ŋam na yanso em. Kumbra dena iga a beteryosim a koba na moiobulem. Niŋgi di qaliesai kio? ⁴Iga yanso osim dena iga Kristus beteryosim a koba na moiobulem. Deqa Abu Qotei na iga Kristus koba na subq atej. Osiqa aqa singila kobaquja na olo Kristus subq na tigeltej. Deqa iga dego a ti ŋambile bunuj em. Deqa iga kumbra bole dauryoqnqom.

Iga Kristus beteryosim olo subq na tigelqom

⁵Kristus a moiej deqa iga a beteryosim a ti moiobulem. Ariya a olo subq na tigelej dego kere iga kamba dego a beteryosim olo subq na tigelqom. ⁶Iga qalie, gago areqalo namij a Kristus ombla ŋamburbasq di moiej. Yim une aqa singila gago jejamuq di waueqnu qaji di koboqajqa deqa. Deqa bini iga olo une aqa sorgomq di sqasai. ⁷Di kiyaqa? Iga moio tamo bulem deqa une na iga olo ojqa keresai.

⁸Od, iga Kristus ombla moiobulem deqa iga qalieonum, iga a ombla olo ŋambile sqom. ⁹Iga qalie, Kristus a subq na olo tigelej deqa a olo bunu moiqa keresai. Moio na a olo ojqa keresai. ¹⁰A bati qujai qa moiej. Aqa kumbra dena a na une aqa singila kobotej. Ariya bini a olo ŋambile unu di a Qotei ombla ŋambile unub. ¹¹Dego kere niŋgi dego endegsib are qaliye. Niŋgi dego moiobuleb deqa niŋgi olo une aqa sorgomq di sqasai. Niŋgi Kristus Yesus beteryosib deqa niŋgi Qotei ombla ŋambile unub.

¹²Deqa une na nuŋgo jejamu taqatqa laqnimqa niŋgi na olo saidyiye. Yim nuŋgo une na niŋgi titŋgimqa niŋgi nuŋgo jejamu qa areqalo uge uge dauryqasai. Nuŋgo jejamu agi bunuqna moiqa. ¹³Une na nuŋgo singa ti baŋ ti taqatqa laqnimqa niŋgi na olo saidyiye. Yim niŋgi kumbra uge uge yoqnqasai. Niŋgi subq na olo tigelobulosib ŋambile unub deqa niŋgi nuŋgo segi jejamu osib Qotei yiye. Yosib nuŋgo singa ti baŋ ti nuŋgo jejamu ti kalil Qotei aqa baŋq di atibqa a segi na taqatqas. Yim dena niŋgi kumbra bole tiŋtiŋ yoqnqab. ¹⁴Deqa une na niŋgi olo taqatŋgwasai.

Di kiyaqa? Bini ningi dal anjam aqa sorgomq di sosai. Qotei a ningi qa are tulan boleiyey kumbra di aqa sorgomq di ningi unab.

Iga kumbra bole tintin aqa wau tamo

¹⁵Iga olo dal anjam aqa sorgomq di sosai deqa iga kierqom? Qotei a iga qa are tulan boleiyey kumbra di aqa sorgomq di iga unum. Deqa ungum, iga une yoqnqom e? Sai. ¹⁶Ningi quiye. Ningi nungo segi jejamu tamo bei yosib aqa anjam dauryoqnqab di ningi aqa wau tamo sqab. Dego kere ningi une aqa wau tamo sqab di ningi morenqab. Ariya ningi Qotei aqa wau tamo sosib aqa anjam dauryoqnqab di ningi tamo bole une saiqoji sqab. Di ningi qaliesai kio? ¹⁷Bole, nami ningi une aqa wau tamo soqneb. Ariya bini Qotei na ningi osiq aqa anjam aqa sorgomq di atej unab deqa ningi nungo are miligiq na aqa anjam dauryeqnub. Qotei a kumbra degyej deqa iga a qa tulan areboleboleiqnu. ¹⁸Nunگو une na ningi tonto talq waingobulonaq sonabqa Qotei a dena ningi olo elenej. Deqa bini ningi kumbra bole tintin aqa wau tamo unab. ¹⁹O was qu, e mandam tamo nango kumbra qa ningi yawo anjam merngeqnum. Di kiyaqa? Ningi ijo anjam endi geregere poingosai deqa. Nami ningi na nunگو singa ti ban ti nunگو jejamu ti kalil nangi odnjreqnabqa nangi kumbra jiga ti kumbra uge ti nango wau tamo sosib ningi kumbra ugeq di breingqoneb. Ariya bini ningi na nunگو singa ti ban ti nunگو jejamu ti kalil di olo minjribqa nangi kumbra bole tintin aqa wau tamo sqab. Yim deqa ningi Qotei aqa segi tamo ungasari boledamu sosib aqa kumbra bole dauryoqnqab.

²⁰Nami ningi une aqa wau tamo sosib bati deqa ningi kumbra bole tintin aqa wau tamo sosai. ²¹Kumbra uge uge ningi nami yoqneb qaji dena ningi ingi bole kie oqneb? Agi bini ningi kumbra deqa olo are qaloqnsib dena ningi jemai eqnub. O was qu, ningi kumbra dena ingi bole bei osaioqneb. Agi kumbra dena tamo nangi moio gam tureqnub. ²²Ariya nunگو une na ningi tonto talq waingobulonaq sonabqa Qotei a dena olo ningi elenej. Deqa bini ningi Qotei aqa segi wau tamo unab. Deqa ningi ingi bole bole endi oqnqab. A na ningi aqa segi kumbra boleq di atimqa ningi kumbra bole bole a tulan areareteqnu qaji di yoqnqab. Osib ningi nambile gaigai sqab. ²³Une na aqa wau tamo nangi awai enjreqnu. Awai agiende. Tamo nangi moreneqnub. Ariya Qotei na iga ingi boledamu laja egeqnu. Ingi boledamu di agi iga nambile gaigai sqom. Nambile di iga gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa wau na oqom.

Iga areqalo bunuj osim dena iga kumbra bole dauryoqnqom

7 ¹O was qu, e na anjam endi ningi tamo dal anjam qalie unab qaji ningi merngwai. Tamo a moiosaisoqnimqa dal anjam na a taqatoqnqas. Ariya a moiim dal anjam na a olo taqatqasai. Ningi di qaliesai kio? ²Agi dal anjam a marqo, unja bei a tamo ti soqnim aqa tamo

a moiosaisoqnim a tamo di uratqa keresai. Dal anjam na getentejunu. Ariya aqa tamo moiimqa di a olo tamo bei oqa kere. Dal anjam na olo getentqasai. ³Deqa aqa tamo soqnim a tentsim olo tamo bei anjamyqas di iga a qa endegsi marqom, a sambala uŋa. Ariya aqa tamo moiimqa di a olo tamo bei oqa kere. Dal anjam na getentosai. Deqa a tamo bei oqas di a sambala uŋa sai.

⁴Deqa ijo was qu, niŋgi Kristus aqa jejamu beteryosib a ombla moreŋeb. Deqa niŋgi olo dal anjam aqa sorgomq di sosai. Niŋgi tamo bei agi Kristus subq na tigelej qaji aqa segi tamo ungasari unub. Deqa iga kumbra bole Qotei a tulaŋ areareteqnu qaji di babtoqnqom. ⁵Nami iga areqalo namij aqa kumbra dauryoqnem bati deqa dal anjam a na gago singaq di gago baŋq di gago jejamu kalilq dia areqalo uge uge tigelteqnaqa iga une yoqnem. Osim kumbra dena iga moio qa gam babtoqnem. ⁶Bati deqa dal anjam na iga tonto talq waigobulonaq soqnem. Ariya bini iga Kristus ombla moiobulejunum deqa iga olo dal anjam aqa sorgomq di sosai. Iga bini waueqnum di iga dal anjam nami neŋgreŋyeb qaji di dauryqajqa wauosai. Qotei aqa Mondor na kumbra bunuj osorgeqnaqa iga kumbra di dauryqajqa waueqnum.

Une na iga moiotgej

⁷E maronum, nami dal anjam a na gago miligiq dia areqalo uge uge tigelteqnaqa iga une yoqnem. Deqa iga kiersi marqom? Dal anjam a une tamo bulej e? Sai. Dal anjam a une tamo bulosai. Dal anjam a na ijo une e osorbeqnu. Osorbosai qamu e une poibosai qamu. Agi dal anjam a marej, “Ni ino was aqa iŋgi iŋgi qa mamaulmai.” Degsi marosai qamu mamaul kumbra di kumbra uge e degsi poibosai qamu. ⁸Ariya dal anjam bej dena une a gam itosiq a ijo are miligiq di mamaul kumbra gargekoba bableteŋej. Dal anjam bosai qamu une a tamo moio qaji bulosiq uliejunu qamu. ⁹Nami e Qotei aqa dal anjam qalieosaisosimqa bati deqa e ŋambile soqnem. Ariya bunuqna Qotei aqa dal anjam ijoq bonaqa ijo une a tamo ŋambile so qaji bulosiq tigelej. ¹⁰Onaqa dena e moiem. Dal anjam aqa wau utru agi tamo naŋgi ŋambile enjrqajqa. Ariya e dal anjam dena ŋambile osai. Dal anjam na e moiotbej. ¹¹Di kiyaqa? Dal anjam bej dena une a gam itosiq e gisaŋbej. Kumbra dena une na e moiotbej.

¹²Deqa iga dal anjam qa kiersi marqom? Iga endegsi marqom. Dal anjam a bole. A Qotei aqa segi dal anjam. A Qotei aqaq na bej. Dal anjam kalil di Qotei aqa segi anjam. A tintiŋ kalil. A bole kalil. ¹³Deqa e kiersi marqai? Dal anjam bole dena e lubsiq moiotbej degsi marqai e? Sai. Une na e moiotbej. Dal anjam bej dena une a gam itosiq e moiotbej. Qotei a odonaqa une a kumbra degyej. Di kiyaqa? Qotei a endegsi are qalej, une a boleq dimqa iga unsim qalieqom, bole, une a tulaŋ ugedamu. Gam dena dal anjam a une aqa kumbra boleq atej. Une aqa kumbra di tulaŋ ugedamu.

Gago une na iga taqatgejunu

¹⁴Iga qalie, Qotei aqa dal anjam a Qotei aqa Mondor aqaq na bej. Ariya e areqalo namijq di unum deqa e Qotei aqa areqalo dauryqa keresai. Di kiyaqa? Une na e tonto talq waibobulej unum deqa e une aqa wau tamo unum. ¹⁵Kumbra e yeqnum qaji di aqa utru e poibosai. Kumbra e yqajqa arearetbeqnu qaji di e olo yosaieqnum. Ariya kumbra e yqajqa arearetbosaieqnu qaji di e olo yeqnum. ¹⁶Ariya kumbra e yeqnum qaji di e yqajqa arearetbosaieqnu. Ijo kumbra dena e endegsi osorbeqnu, e are qalonum, Qotei aqa dal anjam a bole. ¹⁷Deqa e segi na kumbra uge di yosaieqnum. Une ijo are miligiq di unu qaji a na kumbra uge di yeqnu. ¹⁸E qalieonum, ijo are miligiq di ingi bole bei sosai. E ijo areqalo namijq maronum. Bole, e kumbra bole dauryqa are unu. Ariya e dauryqa keresai. ¹⁹Kumbra bole e yqajqa arearetbeqnu qaji di e yosaieqnum. Kumbra uge e yqajqa arearetbosaieqnu qaji di e olo yeqnum. ²⁰Ariya kumbra e yqajqa arearetbosaieqnu qaji di e olo yeqnum. Deqa e segi na kumbra di yosaieqnum. Une ijo are miligiq di unu qaji a na kumbra di yeqnu.

²¹Deqa ijoq di e kumbra endegsi unonum. E kumbra bole dauryqajqa are sonaqa kumbra uge na olo gam getentetbeqnu. ²²Bole, ijo areqaloq di e Qotei aqa dal anjam tulan arearetbeqnu. ²³Ariya e endegsi unonum. Une a ijo banq di ijo singaq di ijo jejamu kalilq dia wauoqnsiqa Qotei aqa dal anjam ijo areqaloq di unu qaji di qoto iteqnu. Une di singila koba. Deqa a na e tonto talq waibobuloqnsiqa ijo banq ti ijo singa ti ijo jejamu ti kalil di singila na taqateqnu. ²⁴Gulube dena ijo areqalo tulan ugetetbeqnu! Deqa tamo yai na e aqaryaibimqa e ijo jejamu moiqas qaji endi olo uratqai? ²⁵Od, e qalieonum. Gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa banq na Qotei na e aqaryaibimqa e ijo jejamu endi uratqai. Deqa e Qotei tulan binieqnum. Bole, e ijo segi areqalo na Qotei aqa dal anjam aqa sorgomq di unum. Ariya e areqalo namijq di unum deqa ijo une na e olo singila na taqatbeqnu.

Kristus a gago une kobotosiqa Qotei aqa Mondor Bole egej

8 ¹O was qu, iga Kristus Yesus beteryejunum deqa dal anjam na gago une qa iga olo mergwa keresai. Deqa iga gago une qa olo awai uge oqasai. ²Di kiyaqa? Ningi segi segi Kristus Yesus aqa tamo deqa. Qotei aqa Mondor Bole iga nambile egej qaji a na ningi aqaryaingej deqa une ti moio ti na ningi olo taqatngwa keresai. Qotei aqa Mondor a segi na ningi taqatngeqnu. ³Dal anjam na gago une kobotqa keresai. Di kiyaqa? Iga areqalo namijq di unum deqa iga dal anjam dauryqa keresai. Ariya dal anjam na gago une kobotqa keresai deqa Qotei a segi na gago une kobotej. A gam endena gago une kobotej. A na aqa segi Ijiri Yesus

qariñyonaqa a une tamo bulosiqa gago une kobotqa bonaqa aqa segi jejamuq di Qotei na gago une aqa awai uge atsiqa une aqa singila kobotej. ⁴Qotei a kumbra degyej. Yim iga dal anjam aqa kumbra tiñtiñ dauryosim sqajqa deqa. Deqa iga gago areqalo namij na walwelosaieqnum. Iga Qotei aqa Mondor Bole aqa kumbra na walweleqnum.

⁵Tamo nanñgi areqalo namij na walweleqnum qaji nanñgi areqalo namij segi dauryeqnub. Ariya tamo nanñgi Qotei aqa Mondor Bole aqa kumbra na walweleqnum qaji nanñgi Mondor Bole aqa areqalo dauryeqnub. ⁶Tamo nanñgi areqalo namij dauryoqnqab di nanñgi moreñqab. Ariya tamo nanñgi Mondor Bole aqa areqalo dauryoqnqab di nanñgi lawo na ñambile sqab. ⁷Tamo nanñgi areqalo namij dauryoqnqab di nanñgi Qotei ti jeu sqab. Di kiyaqa? Nanñgi Qotei aqa dal anjam aqa sorgomq di sosai deqa. Nanñgi dal anjam dauryqa keresai bolesai. ⁸Tamo nanñgi areqalo namij na walweleqnum qaji nanñgi kumbra Qotei a areareteqnu qaji di dauryqa keresai.

⁹Ariya nanñgi areqalo namij na walwelosaieqnum. Qotei aqa Mondor a nungo are miligiq di unu deqa nanñgi aqa kumbra na walweleqnum. Tamo a Kristus aqa Mondor ti sqasai di a Kristus aqa tamo sqa keresai. ¹⁰Nanñgi une ti unub deqa nungo jejamu moiqas. Ariya Kristus a nungo are miligiq di unu deqa nanñgi Qotei aqa ñamgalaq di tamo bole une saiqoji unub. Deqa Qotei aqa Mondor na nanñgi ñambile engwas. ¹¹Qotei a na aqa ñiri Kristus Yesus subq na olo tigeltej. Qotei aqa Mondor a nungo are miligiq di unu deqa Qotei na aqa Mondor aqa singila na nungo jejamu moiqas qaji di dego olo subq na tigeltosim nanñgi ñambile engwas.

Qotei aqa Mondor a na iga Qotei aqa angro tiñtiñ sqajqa deqa elenej

¹²Deqa was qu, iga kumbra qujai na walwelqom. Iga areqalo namij na walwelqajqa e deqa marosai. ¹³Nanñgi areqalo namij na walwelqab di nanñgi moreñqab. Ariya nanñgi Qotei aqa Mondor aqa kumbra na walwelosib aqa singila na nungo segi jejamu aqa kumbra uge uge moiqtqab di nanñgi ñambile sqab. ¹⁴Tamo ungasari kalil Qotei aqa Mondor na nanñgi gam osornjreqnaq walweleqnum qaji nanñgi Qotei aqa angro tiñtiñ unub. ¹⁵Qotei na nanñgi laña wau tamo sqajqa deqa aqa Mondor nanñgi engosai. Nanñgi laña wau tamo sqab di nanñgi ulaqab. Qotei na nanñgi aqa segi angro tiñtiñ sqajqa deqa aqa Mondor nanñgi engej. Deqa aqa singila na nanñgi endegsib Qotei meteqnub, “O ni gago Abu.” ¹⁶Qotei aqa Mondor a segi gago are miligiq di waueqnu deqa iga endegsi boleq di mareqnum, bole, iga Qotei aqa angro unum. ¹⁷Ariya iga Qotei aqa angro unum deqa mondonj iga ingi bole bole Abu Qotei na nami iga egwa marej qaji di oqom. Ingi bole di agi gago was Kristus a na nami esoqnej. A jaqatiñ ej dego kere iga dego jaqatiñ oqnsim sqom. Ariya mondonj iga a ombla ñam koba osim so bole gaigai sqom.

Mondon Qotei na ñam koba ti so bole ti iga egwas

¹⁸Mondon Qotei na ñam koba ti so bole ti di boleq atsim iga egwas. E are qalonum, so bole dena jaqatin iga bini eqnum qaji di tulan bunyqas. ¹⁹Di kiyaaq? Qotei a nami aqa angro nangi boleq atqajqa bati atej. Ingi ingi kalil Qotei a nami atelenej qaji nangi bati di unqajqa deqa tariñoqnsib unub. Ingi ingi nangi di taroqnsib ñam atoqnsib endegsib nenemeqnu, “Bati gembu bati di brantqas?” ²⁰Bini ingi ingi kalil nangi di ugeosib unub. Nango segi areqalo na nangi ugeosai. Qotei a segi na nangi ugetnjrej. Di kiyaaq? Nangi kumbra bole bole mondon Qotei na enjrqas qaji deqa tariñoqnsib sqajqa deqa. ²¹Qotei na ingi ingi kalil di nangi ugetnjrsiq tonto talq di breinjrobulej unub. Ariya bunuqna bati Qotei a nami atej qaji di brantimqa a na ingi ingi kalil di olo boletnjrimqa nangi Qotei aqa angro nangi ti koba na tulan boledamu sqab.

²²Iga qalie, ingi ingi kalil Qotei a nami atelenej qaji nangi di jaqatin koba oqnsib akam ti unub. Nangi nami jaqatin oqneb agi bini oqnsib unub. Uña a angrotqa osiq gulube eqnu dego kere. ²³Ingi ingi kalil di nangi segi akamosai. Iga Qotei aqa Mondor ejunum deqa iga dego akamoqnsim unum. Qotei na aqa Mondor iga namo egej. Iga Qotei aqa angro unum deqa iga dego jaqatin oqnsim akamoqnsim unum. Mondon Qotei na iga aqa segi angro qa boleq na endegsi marqas, “Nangi ijo angro kalil.” O was qu, bati di brantqajqa deqa iga tariñoqnsim unum. Bati di brantimqa Qotei na gago jejamu bulyetgosim jejamu bunuj egwas. ²⁴Qotei na iga elenej deqa bini iga Qotei qa gago areqalo singilatosim a na iga jejamu bunuj egwajqa deqa tariñoqnsim unum. Iga mareqnum, iga ingi deqa tariñeqnum. Di kiyaaq? Iga ingi di osaiunum deqa. Ariya tamo bei a ingi bei osimqa a kiyaaq ingi deqa olo tariñqas? ²⁵Ariya iga qalie, iga ingi di osaiunum deqa iga mondon oqom. Deqa iga are singilatoqnsim tariñoqnsim unum.

²⁶Iga singila saiqoji unum deqa Qotei aqa Mondor a dego iga aqaryaigeqnu. Iga ingi kie qa pailyqajqa di iga geregere qaliesai. Deqa Qotei aqa Mondor a segi na iga aqaryaigwa osiq iga qa palyeqnu. A akamoqnsiq boleq na marosaieqnu. ²⁷Qotei a tamo nango are miligi unoqnsiq deqa a Mondor aqa areqalo dego qalieeqnu. Di kiyaaq? Mondor a Qotei aqa segi areqalo dauryosiq deqa aqa tamo ungasari nangi qa palyeqnu.

²⁸Iga qalieonum, Qotei na tamo ungasari kalil a tulan qalaqalaiyeqnu qaji nangi geregere taqatnjreqnu. Deqa kumbra kalil nangoq di branteqnu qaji dena nangi olo boletnjreqnu. Tamo nangi di Qotei na nami oqa marsiq metnjrej. ²⁹Tamo nangi Qotei na nami oqa marej qaji nangi di a na giltnjrej dego. Yim nangi aqa Angro Yesus a bulosib aqa segi kumbra bole dauryqajqa deqa. Gam dena Qotei aqa angro gargekoba nangi brantoqnib

Kristus a nan̄go was matu sqas. ³⁰ Ariya tamo nan̄gi Qotei na nami gilt̄njrej qaji nan̄gi di a na met̄njrej dego. Tamo nan̄gi a na met̄njrej qaji nan̄gi di a na tamo bole une saiqoji qa min̄jrej. Tamo nan̄gi a na tamo bole une saiqoji qa min̄jrej qaji nan̄gi di a na aqa segi n̄ambile bole ti n̄am koba ti en̄jrej.

In̄gi bei na Qotei aqa qalaqalaiyo kumbra getentqa keresai

³¹ Deqa iga Qotei aqa kumbra deqa kiersi marqom? Qotei na iga aqaryaigej deqa tamo yai na iga olo jeutgwas? Tamo dego bei sosai. ³² Qotei na aqa segi N̄iri Yesus getentosai. A na qarinyonaq iga kalil aqaryaigwa bosiq moiej. A na aqa segi N̄iri Yesus iga egej deqa iga qalieonum, a na in̄gi in̄gi kalil dego iga egoqnqas.

³³ Qotei na iga aqa segi qa giltgej deqa tamo yai na gago une qa olo mergwas? Tamo dego bei sosai. Qotei a segi na iga tamo bole une saiqoji qa mergej. ³⁴ Deqa tamo yai na iga gago une aqa awai uge olo oqa mergwas? Tamo dego bei sosai. Kristus Yesus a moisiq olo subq na tigelej. Deqa bini a Qotei aqa ban̄ woq di awejunu. Awesosiqa iga qa Qotei pailyeqnu. ³⁵ Kristus a segi na iga tulan̄ qalaqalaigeqnu. Deqa tamo yai na aqa qalaqalaiyo kumbra di olo getentimqa a na iga qalaqalaigwasai? Tamo dego bei sosai. O was qu, iga gulube osimqa kio, jaqatin̄ osimqa kio, tamo qudei na iga ugeugeigibqa kio, iga mam koba osimqa kio, gara saigimqa kio, kumbra uge bei na ugetgimqa kio, qoto bei gagoq di brantimqa kio Kristus a deqa iga qalaqalaigwasai e? Sai. ³⁶ Bole, in̄gi uge uge di gagoq di brantoqnqab. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengren̄yeb unu,

“O Qotei, iga ino segi tamo ungasari unum

deqa bati gaigai jeu tamo nan̄gi na iga lugoqnsib moioteqnu.

Nan̄gi iga kaja du du bul nugoqnsib lugeqnu.”

³⁷ Ariya Kristus na iga qalaqalaigej deqa gulube kalil di gagoq di brantoqnqas di ungum. A na gaigai iga aqaryaigeqnu deqa iga qoto singilaoqnsim tigelejunum. ³⁸⁻³⁹ Od, Qotei na iga tulan̄ qalaqalaigeqnu. Deqa e endegsi ijo are singilatosim qalieonum, in̄gi bei na Qotei getentim a na iga olo qalaqalaigwasai in̄gi dego bei sosai. Moio ti n̄ambile ti lan̄ an̄gro nan̄gi ti mondor singila nan̄gi ti in̄gi in̄gi bini unub qaji nan̄gi ti in̄gi in̄gi bunuqna brantelen̄qab qaji nan̄gi ti in̄gi in̄gi kalil singila ejunub qaji nan̄gi ti in̄gi in̄gi kalil lan̄ goge di unub qaji nan̄gi ti in̄gi in̄gi kalil mandam sorgomq di unub qaji nan̄gi ti in̄gi in̄gi kalil Qotei na nami atelen̄ej qaji nan̄gi ti kalil dena Qotei getentqa keresai. Yim a na iga olo qalaqalaigwasai. Iga qalieonum, gago Tamo Koba Kristus Yesus aqa singila na Qotei na iga qalaqalaigoqnsim sqas.

Pol a Israel nan̄gi qa are gulubeiyeqnu

9 ¹ E Kristus aqa tamo deqa e n̄ingi anjam bole mern̄gwai. E n̄ingi gisan̄ anjam mern̄gwasai. Qotei aqa Mondor na e areqalo ebeqnu

deqa e qalieonum, ijo anjam endi bole. ²Ijo anjam agiende. E gaigai are tulan gulubeibeqnaqa are koba qaleqnum. ³Ijo areqalo koba agiende. Qotei na e taqal waibim Kristus na e qoreibosim ijo was qu agi Jekop aqa leŋ nangi olo kamba elenqajqa deqa e are koba qaleqnum. Osim deqa e gaigai Qotei pailyeqnum. ⁴Jekop aqa leŋ nangi Israel tamo. Deqa Qotei na nangi aqa segi angro qa minjrej. Nangi Qotei aqa rian ti aqa singila ti uneb. A na aqa anjam bunuj ti aqa dal anjam ti louqajqa kumbra ti nangi enjrej. Osiqa ingi bole kalil a na nami nangi enjrqqa marej qaji di enjrej. ⁵Nango moma utru nangi nami ñam koba ti soqneb. Nangoq dena Kristus a ñambabey. Kristus a segi Qotei. A ingi ingi kalil nango gate. Deqa iga bati gaigai aqa ñam soqtoqnqom. Bole.

Kumbra Qotei a Israel nangi qa yej qaji deqa Pol a marej

⁶Qotei na ijo was agi Jekop aqa leŋ nangi di elenqosai deqa e gaigai nangi qa are gulubeibeqnu. Deqa Qotei aqa anjam nami marej qaji di ulonej e? Sai. E qalie, tamo gargekoba nangi Israel nango leŋ dena ñambabeb ariya nangi kalil Israel tamo tiŋtiŋ sai. ⁷Iga endegsi marqasai, “Israel nangi Abraham aqa leŋ na ñambabeb deqa nangi kalil aqa angro tiŋtiŋ.” Iga degsi marqasai. Qotei na nami Abraham minjej, “Aisak aqa leŋ na segi ino angro tiŋtiŋ nangi brantqab.” ⁸Anjam di aqa utru agiende. Tamo nangi mandam tamo nango leŋ na ñambabeb qaji nangi Qotei aqa angro tiŋtiŋ sai. Tamo nangi Qotei aqa anjam nami marej qaji di qusib bole qa marsib nango areqaloq di singilatqab qaji nangi segi Abraham aqa angro tiŋtiŋ sqab. ⁹Agi Qotei na nami Abraham endegsi minjej, “Bati e nami giltem qaji di brantimqa e olo ni qa botqa ino ñauŋ Sara a angro mel oqas.”

¹⁰Qotei aqa anjam bei dego unu. Rebeka a bati qujai qa angro aiyel Eso wo Jekop wo ñambabtnjrej. Nango abu qujai agi gago moma utru Aisak. ¹¹⁻¹²Ariya Qotei aqa kumbra gaigai dauryeqnu qaji di a dauryosiq aqa segi areqalo na angro qujai giltej. A angro aqa wau qa are qalosai. A segi na metosiq giltej. Deqa Rebeka na aqa angro aiyel nangi di ñambabtnjrosaisonaqa nangi aiyel kumbra bole ti kumbra uge ti yosaisonaqqa Qotei na Rebeka endegsi minjej, “Angro namo ñambabqas qaji a di angro bunu ñambabqas qaji aqa wau tamo sqas.” ¹³Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “E Jekop qalaqalaiyonum. Ariya e Eso qalaqalaiyosai.”

¹⁴Qotei a kumbra degyej deqa iga kiersi marqom? Qotei a kumbra uge yej degsi marqom e? O was qu, iga degsi marqasai. ¹⁵Agi Qotei na nami Moses endegsi minjej, “E tamo bei qa are boleibqa are soqnim e a qa are boleibqas. E tamo bei qa dulqajqa are soqnim e a qa dulqai.” ¹⁶Deqa Qotei na tamo bei giltqas di tamo aqa areqalo na sai. Tamo aqa wau na sai. Qotei aqa segi are bole na a tamo bei giltqas. ¹⁷Agi Qotei na

nami Isip nango mandor koba endegsi minjej, “E na ni mandor koba atem unum. Di kiyaga? E na ijo singila kobaquja ni osormitqa tamo ungasari kalil nangi unsib ijo ñam osib sawa sawa kalilq dia mare mare laqajqa deqa e ni mandor koba atem.” Qotei aqa anjam di nami nengrenyeb unu. ¹⁸Deqa was qu, iga endegsi qalieonum. Qotei a tamo bei qa are boleiyqa are soqnim a tamo deqa are boleiyqas. Ariya a tamo bei aqa areqalo getentqa are soqnim di a getentqas.

¹⁹Ariya nungo ambleq di tamo bei a endegsi merbqas, “Qotei a kumbra degyeqnu deqa a kiyaga iga olo une ti qa mergeqnu? Tamo yai a aqa segi areqalo dauryosim olo Qotei aqa areqalo gotranjyqa kere? Tamo dego bei sosai.” ²⁰O tamo, ni tamo kiero deqa ni Qotei njirintqam? Tamo bei na mandam osim web gereiyim web na tigelosim endegsi minjqas kio, “Ni kiyaga e degsi gereibonum?” A degsi minjqa keresai. ²¹Web gereiyo tamo a aqa segi areqalo na mandam ongol aiyel osimqa web aiyel gereiyqas. Web bei tulan boledamu gereiyqas. Di ingi goiqajqa. Ariya web bei bolesai laña wau qudei qa gereiyqas. Web gereiyo tamo aqa kumbra di uge kio? Sai. Di kumbra bole.

²²Qotei a segi dego kumbra di yeqnu. A na aqa minjin boleq atimqa tamo kalil nangi aqa singila kobaquja unsib qalieqajqa deqa a kumbra di yeqnu. Qotei a tamo qudei nangi qa minjin oqetnjreqnu deqa nangi padalqa tariñeqnub. Ariya Qotei na nangi urur padaltnjrosaiyeqnu. A nangi qa tariñsokobaiyeqnu. ²³Di kiyaga? Aqa areqalo agiende. Tamo ungasari kalil nangi aqa rian ti aqa singila ti unsib qalieqajqa deqa. Ariya Qotei a tamo qudei nangi qa are tulan boleiyeqnu. Deqa a na nangi so bole ti ñam koba ti enjrqajqa atej unu. Di dego tamo ungasari kalil nangi unsib qalieqajqa deqa Qotei a nangi qa tariñsokobaiyeqnu. ²⁴Tamo Qotei a nangi qa are boleiyeqnu qaji nangi di agi iga tamo ungasari Qotei na metgej qaji iga. Iga Juda nango segiq dena bosai. Iga sawa bei bei qaji nangoq dena dego bem. ²⁵Agi Hosea a nami Qotei aqa medabu osiqa anjam bei endegsi nengrenyey unu, “Tamo nami ijo tamo sosai qaji nangi di e na olo ijo segi tamo qa minjrqai. Tamo nami e na qalaqalainjrosaiioqnem qaji nangi di e na olo qalaqalainjrqai. ²⁶E nami sawa bei bei qaji tamo nangi endegsi minjrem, ‘Ningi ijo tamo sai.’ Ariya bunuqna e na nangi olo endegsi minjrqai, ‘Ningi ijo segi angro unub. Agi e Qotei ñambile unum qaji.’”

²⁷O was qu, Aisaia a Israel nangi qa are qalsiq deqa a Qotei aqa medabu osiqa anjam endegsi marej, “Israel aqa leñ nangi ulul bul tulan gargekobaqab. Ariya Qotei a nangoq dena tamo quja quja segi elenqas. ²⁸Tamo Koba Qotei a na tamo ungasari mandamq endi unub qaji nango une qa minjrsim nangi urur padaltnjroqujatqas.” ²⁹Agi Aisaia a nami anjam bei endegsi marej, “Qotei singila koba ti unu qaji a na iga quja quja uratgonaq soqnem. A na iga padaltgosai. Padaltgej qamu iga Sodom ti Gomora ti bulosim kalil padalekritek qamu.”

Israel nangi Qotei qa nango areqalo singilatosai. Deqa nangi Qotei aqa namgalaq di tamo bolesai

³⁰Deqa iga kiersi marqom? Iga endegsi marqom. Sawa bei bei qaji nangi tamo bole une saiqoji sqajqa gam namosaiqneq. Ariya nangi gam iteb. Gam agiende. Nangi Yesus qa nango areqalo singilateb gam dena nangi tamo bole une saiqoji soqneq. ³¹Ariya Israel nangi Moses aqa dal anjam dauryqajqa waukobaqneq. Nangi are qaloqneq, gam dena nangi tamo bole une saiqoji sqab. Ariya nangi dal anjam dauryoqneq gam dena nangi tamo bole une saiqoji sosai. ³²Di kiyaga? Nangi tamo bole une saiqoji sqa marsib Yesus qa nango areqalo singilatosai. Nangi maroqneq, “Iga segi waukobaosim dena iga tamo bole une saiqoji sqom.” Nangi tal aqa ai utru quraqyosib mangaleb. ³³Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Ningi quiye. E na tal aqa ai utru bei giltem unu. Deqa tal aqa ai utru di tamo nangi quraqyosib mangalqab. E na tal aqa ai utru di olo osiy tal singilatqajqa deqa Saion qureq di tigeltit sqas. Tamo nangi tal aqa ai utru deqa nango areqalo singilatqab di nangi jemainjrqsai.”

Israel nangi Qotei aqa kumbra qaliesai

10 ¹O was qu, ijo areqalo koba agiende. Qotei na Israel tamo ungasari nangi elenqajqa deqa e are koba qaleqnum. Osim deqa e gaigai Qotei pailyeqnum. ²E Israel nangi qa qalieem deqa e endegsi mareqnum, nangi kumbra Qotei a areareteqnu qaji di dauryqajqa tulanq singilaeqnum. Ariya nangi Qotei aqa kumbra deqa geregere poinjrosaiqnu. ³Qotei a iga tamo bole une saiqoji qa mergeqnu aqa kumbra di nangi qaliesai. Deqa nangi nango segi singila na tamo bole une saiqoji sqajqa are qaleqnum. Deqa nangi Qotei aqa sorgomq di sosib a segi na nangi aqaryainjrimqa nangi tamo bole une saiqoji sqajqa olo urateqnum. ⁴Iga qalie, Kristus na Moses aqa dal anjam kalil keretekritej. Aqa kumbra dena tamo ungasari kalil a qa nango areqalo singilateqnum qaji nangi Qotei aqa namgalaq di tamo bole une saiqoji sqab.

⁵Tamo nangi dal anjam dauryeqnum qaji nangi Qotei na kiersim tamo bole une saiqoji qa minjrqs? Moses a deqa osiqqa nami endegsi nengrenyey, “Tamo bei a dal anjam kalil dauryekritosim di a nambile sqas.” Moses a anjam degsi nengrenyey. ⁶Ariya tamo nangi Kristus qa nango areqalo singilateqnum qaji nangi Qotei na tamo bole une saiqoji qa minjrqs. Deqa Moses a nangi qa osiq anjam endegsi nengrenyey, “Ningi nungo segi are miligiq na endegsib maraib, ‘Yai a lan qureq oqwas?’” Ningi degsib marqab di ningi Kristus osib mandamq osi bqab. Di keresai. ⁷“Ningi endegsib maraib, ‘Yai a moio qureq aiqas?’” O was qu, ningi degsib marqab di ningi Kristus olo subq na tigeltqab. Di dego

keresai. ⁸Ariya anjam di aqa utru endegsi unu, “Anjam di a jojom di unu. A isaq di sosai. A nungo medabuw di unu. A nungo are miligiq di dego unu.” O was qu, tamo nangi Yesus qa nango areqalo singilatqajqa anjam di agi iga mare mare laqnum. ⁹Deqa ningi nungo medabu waqtosib Yesus a segi qujai Tamo Koba degsib boleq na marqab di Qotei na ningi oqas. Qotei a Yesus subq na olo tigeltej anjam di nungo are miligiq di singilatosib sqab di Qotei na ningi oqas. ¹⁰Gago are miligiq na iga Yesus qa gago areqalo singilateqnum deqa Qotei na iga tamo bole une saiqoji qa mergeqnu. Ariya gago medabu na iga Yesus aqa ñam soqtoqnsim boleq na mareqnum deqa Qotei na iga oqas.

¹¹Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Tamo nangi Kristus qa nango areqalo singilatqab di nangi jemainjrqasai.” ¹²Iga Juda tamo ti Grik tamo ti iga kalil kerekere unum. Tamo Koba Kristus a gago kalil qa Tamo Koba. Deqa a na tamo kalil Kristus metoqnsib pailyeqnu qaji nangi tulan geregereinjqnu. ¹³Agi Qotei aqa anjam bei endegsi unu, “Tamo kalil Tamo Koba Kristus metoqnsib pailyeqnu qaji nangi a na oqas.”

¹⁴Ariya nangi a qa nango areqalo singilatqasai di nangi kiersib a metosib pailyqab? Nangi aqa anjam quqwasai di nangi kiersib a qa nango areqalo singilatqab? Anjam palonto tamo nangi Qotei aqa anjam palontqasai di nangi kiersib aqa anjam quqwab? ¹⁵Qotei na anjam palonto tamo nangi qarinjrqasai di nangi kiersib aqa anjam palontqab? Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Tamo nangi Qotei aqa anjam bole mare mare laqnu deqa tamo ungasari nangi unjqnsib tulan areboleboleinjqnu.”

Israel nangi Qotei aqa anjam bole osib dauryosai

¹⁶Ariya tamo ungasari kalil nangi anjam bole di qusib dauryosaieqnu. Agi nangi qa Aisaia a nami endegsi marej, “O Tamo Koba, tamo yai nangi gago anjam di qusib nango areqaloq di singilateqnu?” ¹⁷Ariya was qu, iga qalie, iga Qotei aqa anjam di quoqnsim gago areqaloq di singilateqnum. Anjam iga queqnum qaji di Kristus aqa medabuw na branteqnu.

¹⁸Ariya e ningi endegsi nenemngwai. Israel nangi Kristus aqa anjam bole di nami quosai kio? Sai. Nangi quoqneb. Agi Qotei aqa anjam endegsi unu, “Qotei aqa anjam di gilsiq sawa sawa kalil keretonaqa tamo ungasari kalil nangi quoqneb.” ¹⁹Deqa e ningi olo nenemngwai. Israel nangi anjam di aqa utru poinjrosai kio? Sai. Nangi poinjrej. Agi Moses a nami Qotei aqa anjam bei endegsi marej, “Sawa bei bei qaji nangi ijo ñamgalaq di ñam saiqoji. Nangi tamo bolesai. Nangi e qa qaliesai dego. Ariya e na nangi eleposiy ijo kumbra dena e na Israel nango are ugetetnjrit nangi njirinjab.” ²⁰Agi Aisaia a dego nami anjam endegsi singila na

marej, “Tamo nangi e qa ɲamosaioqneb qaji nangi e itbeb. Tamo nangi e qa marosaioqneb qaji nangi qa e brantonam nangi e nubeb.” ²¹ Ariya Aisaia a Israel nangi qa are qalsiq endegsi marej, “E bati gaigai nangi qa tariñoqnsim metnjreqnam nangi olo diqoqnsib ijo anjam gotrañyeqñub.”

Qotei a Israel tamo quja quja segi elenej

11 ¹Deqa e ɲiŋgi endegsi nenemɲɲwai. Qotei na aqa segi tamo ɲŋgasari agi Israel nangi qoreinɲrsiq torei walinɲrej e? Sai. E dego Israel tamo. E Abraham aqa moma. E Benjamin aqa leɲ. ²Qotei a na aqa segi tamo ɲŋgasari nami gilitɲrej qaji nangi olo qoreinɲrosai. Agi Elaija aqa anjam bei neɲɲreɲq di unu. Aqa anjam di ɲiŋgi qaliesai kio? Elaija a Israel nango une qa marsiq endegsi Qotei pailiej, ³“O Tamo Koba, Israel nangi na ino medabu o qaji tamo nangi ɲumelenjoqnsib ino atra bijal gingeñyeqñub. E segi qujai ni daurmeqnum. Ariya nangi ijo kumbra di unoqnsib deqa e lubqa laqñub.” Elaija a Qotei degsi pailiej. ⁴Ariya Qotei na kamba Elaija kiersi minjej? A endegsi minjej, “Ni segi e daurbosai. Ijo tamo 7,000 nangi dego e daurbeqñub. Nangi siŋga pulutosib gisañ qotei Bal a qa louosaieqñub.” Qotei na Elaija degsi minjej.

⁵Dego kere bini Qotei a tamo quja quja segi elenej unub. A nangi qa are boleiyonaq kumbra dena a na nangi gilitɲrej. ⁶A nango wau qa are qalsiq nangi gilitɲrosai. A nangi qa are boleiyonaq dena a na nangi gilitɲrej. Nangi wau bei yib Qotei a deqa are qalsiq nangi gilitɲrej qamu a nangi qa are boleiej kumbra di laña ulonej qamu.

⁷Deqa iga kiersi marqom? Iga endegsi marqom. Israel nangi tamo bole une saiqoji sqajqa waukobaeqñab ugeinɲroqnej. Ariya nangi qudei Qotei na aqa segi qa marsiq gilitɲrej deqa nangi aqa ɲamgalaq di tamo bole une saiqoji unub. Ariya nangi qudei nango areqalo geteññrejunu. ⁸Agi Qotei aqa anjam bei nangi qa nami endegsib neɲɲreñyeb unu, “Qotei na nangi nanaritɲrsiq nango ɲamdamu ti nango dabkala ti torei getentetɲrej. Nangi nami degsi soqneb bosiq agi bini degsib unub.” ⁹Devit a dego nangi qa osiq endegsi marej,

“Nangi iŋgi uyqa korooqñibqa gulube gargekoba nañgoq di brantoqnsim kakañ bul nangi kabutɲroqñas.

Osim sil bul nango kakoro qaiñyetɲrim nango siŋga meniŋq di tanyosib ululoñosib awai ugedamu oqñab.

¹⁰ Nango ɲamdamu dego geteññrim sawa unqajqa keresaiñrim sqab. Soqñib Qotei na nango qore tanu pulutetɲrim nangi tingiq keresai. Nangi gaigai degsib sqab.”

Qotei na sawa bei bei qaji nangi olo eleñeqnu

¹¹Deqa was qu, e ɲiŋgi endegsi nenemɲɲwai. Israel nangi ululoneb deqa nangi torei padalqab e? Sai. Bole, nangi Qotei qoreiyeb deqa Qotei

a olo sawa bei bei qaji tamo ungasari nangi eleneqnu. Ariya Israel nangi Qotei aqa kumbra di unsibqa are ugeinjrim aqaq olo bqajqa deqa are qalsiq sawa bei bei qaji tamo ungasari nangi eleneqnu. ¹² Israel nangi Qotei qoreiyeb deqa Qotei na olo tamo ungasari sawa bei beiq di unub qaji nangi gegerereinreqnu. Israel nangi Qotei aqa kumbra urateb deqa Qotei na olo sawa bei bei qaji tamo ungasari nangi kumbra bole enjreqnu. Deqa iga bole qalieonum, Israel tamo ungasari kalil nangi olo puluosib Qotei aqaq bqab di Qotei na tamo ungasari kalil nangi dego kumbra tulan boledamu enjrqas.

¹³ Ariya endego e na ningi sawa bei bei qaji tamo ungasari nangi anjam endegsi merngit quiye. Qotei na e nungo ambleq di wauqajqa deqa qarinqej. Deqa e ijo wau deqa tulan arebolebolebeqnu. ¹⁴ Di kiyaaq? E na ijo was qu Israel nango areqalo tigeltetnjritqa ingi bole bole Qotei a ningi engeqnu qaji di nangi dego oqa maribqa Qotei na nangi qudei elenqas. ¹⁵ Bati Qotei na Israel nangi walinjrjsiq bati deqa a na tamo ungasari sawa bei beiq di unub qaji nango jeu kobotej. Deqa iga bole qalieonum, bati Qotei na Israel nangi olo elenjosim bati deqa a na tamo ungasari kalil moreneb qaji nangi dego olo subq na tigeltnjrqas.

¹⁶ Tamo nangi wit bunuj oqnsib dena bem gereiyeqnsib poteqnu. Taqal bei nangi Qotei atraiyeqnu. Deqa bem kalil dego Qotei aqa segi bem. Namtan aqa jirim di Qotei aqa segi jirim. Deqa nam aqa dani di dego Qotei aqa segi dani. ¹⁷ Israel nangi namtan oliv qure qaji di bul. Dani qudei Qotei na gingejnjrjsiq breinjrej. Ariya ningi sawa bei bei qaji tamo ningi nanu qaji oliv aqa dani bul. Dani di Qotei na olo elenjosiq namtan oliv qure qaji di aqa qoboq di betertelenej unub. Dani di agi ningi segi. Dani Qotei na gingejnjrjsiq breinjrej qaji nango sawa di agi ningi na olo eb. Deqa bini ningi namtan oliv qure qaji aqa dani nangi ti namur bole oqnsib unub. ¹⁸ Deqa ningi endegsib are qalaib, “Iga tamo bole deqa iga na namtan oliv qure qaji aqa dani nangi bunjrejunum.” Ningi degsib are qalqab di ningi mati olo endegsib are qaliye. Namtan oliv aqa jirim na ningi namur engeqnu. Ningi na namtan oliv aqa jirim namur yosaieqnu.

¹⁹ Ariya ningi na e kamba endegsib merbqab, “Qotei na dani qudei gingejnjrjsiq nangi breinjrsiq olo iga osiq nango limeq di betertelenej unum.” ²⁰ Di bole. Ariya Qotei aqa kumbra di aqa utru agiende. Israel nangi Qotei qa nango areqalo singilatosai deqa Qotei na nangi gingejnjrjsiq breinjrej. Ariya ningi Qotei qa nungo areqalo singilatejunub deqa Qotei na ningi olo elenej. Di nungo wau na sai. Deqa ningi nungo segi nam soqtosib diqai. Ningi ulaoiye. ²¹ Ningi are qaliye. Namtan oliv qure qaji aqa dani di Qotei na gingejnjrjsiq breinjrej. Dego kere ningi nungo segi nam soqtosib diqwab di a na ningi dego gingejngosim breingwas. ²² Ningi gegerere are qaliye. Qotei na tamo qudei nangi kumbra bole enjreqnu. Osiqa olo tamo qudei nangi gulube enjreqnu. Tamo nangi aqa kumbra urateqnu

qaji nangi di a na gulube enjreqnu. Ariya ningi aqa kumbra bole dauryqa singilaqab di a na ningi kumbra bole engoqnqas. Saiqas di a na ningi dego gingenqosim breingwas. ²³Dani qudei Qotei na nami namtan oliv qure qaji dena gingenjrsiq breinjrej qaji nangi di olo are bulyosib Qotei qa nango areqalo singilatqab di a na nangi olo elenqosim namtan oliv qoboq di betertnjrqas. Od, Qotei a na nangi olo betertnjrqas kere. ²⁴Ningi qalie, nami ningi nanu qaji oliv aqa dani soqneb. Onaqa Qotei na ningi gingenqosiqasi bosiq namtan oliv qure qaji aqa qoboq di betertelenej. Namtan oliv qure qaji di nunqo nam utru tintin sai. Deqa iga bole qalieonum. Bunuqna Qotei na namtan oliv qure qaji aqa segi dani nangi olo elenqosim bosim nango segi limeq di olo betertnjrqas.

Qotei a tamo unqasari kalil nangi qa are boleiyosim elenqajqa are unu

²⁵O was qu, ningi segi powo koba ti unub ningi deqsib are qalaib. Ningi degaib deqa e na uli anjam bei ningi endegsi mernqwai. Israel tamo unqasari qudei nango areqalo getenrejunu. Nangi deqsib soqneb sawa bei bei qaji tamo unqasari Qotei na nami giltanjrej nangi di kalil elenekritosim kereamqa bati deqa a na Israel tamo unqasari kalil nango areqalo dego waqtetnjrimqa nangi olo are bulyqab. ²⁶Gam dena Qotei na Israel nangi kalil elenqas. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Aqaryaigo Tamo Koba a Jerusalem dena tigelosim bosim Jekop aqa lenq kalil nangi are bulyetnjrim nangi Qotei aqa anjam gotranqajqa kumbra di olo uratqab. ²⁷Yimqa bati deqa e na ijo anjam bunuj singilatosiy nangi enjrsiy dena nango une kalil kobotetnjrqai.” Qotei aqa anjam nami deqsib nengrenyeb. ²⁸Israel nangi Yesus aqa anjam bole qoreiyeb deqa nangi Qotei ti jeu unub. Deqa Qotei na nangi kamba uratnjrsiq olo ningi sawa bei bei qaji tamo eleneqnu. Ariya nami Qotei na Israel nangi aqa segi tamo sqa marsiq nangi giltanjrsiq qalaqalainjrej. A nango moma utru nangi qa are qalsiq deqa nangi qalaqalainjrej. ²⁹Iga qalie, Qotei na aqa segi tamo unqasari nangi metnjroqnsiq ingi bole bole enjreqnu. Aqa kumbra di a olo uratqa keresai.

³⁰Nami ningi Qotei aqa anjam gotranqoqneb. Ariya bini Israel nangi kamba Qotei aqa anjam gotranqeqnub. Gam dena Qotei a olo ningi qa are boleiyosib eleneqnu. ³¹Dego kere Israel nangi Qotei aqa anjam gotranqeqnub ariya Qotei a ningi qa are boleiyosib eleneqnu gam dena bunuqna a nangi qa kamba olo are boleiyosim elenqas. ³²Qotei a na tamo unqasari kalil nangi uratnjreqnaqa nangi aqa anjam gotranqoqneb. Aqa kumbra dena a na nangi tonto talq di breinjrobulonaq soqneb. Qotei a degyej. Di kiyaga? A nangi kalil qa olo are boleiyosim elenqajqa deqa.

Iga Qotei aqa nam soqtoqnqom

³³O was qu, Qotei aqa kumbra ti aqa areqalo ti aqa powo ti di tulanq kokba. Di tulanq guma koba dego. Deqa iga na aqa areqalo di aqa utru

geregere ubtsim marqa keresai. Aqa gam kalil dego iga dauryosim itqa keresai. ³⁴Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Tamo yai a Qotei aqa areqalo qalieqa kere? Osim a gam osoryqa kere? ³⁵Tamo yai na Qotei ingi bei yosimqa a na kamba olo yqajqa minjqas? Tamo dego bei sosai.” ³⁶O was qu, Qotei a ingi ingi kalil atelenej. A ingi ingi kalil qa utru. Ingi ingi kalil di aqa segi. Deqa iga bati gaigai aqa nam soqtoqnqom. Bole.

Ningi nungo segi jejamu osib Qotei atraiyiye

12 ¹Ariya was qu, Qotei a iga qa are tulan boleiyosiq elenej deqa e ningi singila na endegsi merngwai. Ningi nungo segi jejamu osib Qotei atraiyiye. Osib deqa ningi nambile sosib Qotei aqa segi tamo ungasari tintin sqab. Deqa ningi kumbra Qotei a tulan areareteqnu qaji di yoqniye. Ningi degyoqnqab di ningi Qotei aqa kumbra na bole louoqnqab. ²Ningi mandam tamo nango kumbra dauryosib walwelaib. Qotei na areqalo bunuj engoqnimqa ningi kumbra bunuj dauryoqniye. Osib kumbra dena ningi Qotei aqa areqalo geregere qalieqab. Agi ningi kumbra bole ti kumbra Qotei a tulan areareteqnu qaji de ti kumbra tulan tintino de ti geregere qalieqab.

Wau segi segi Qotei na ningi engej qaji di yoqniye

³Qotei a e qa are boleiyonaq deqa wau ebej. Deqa e ningi segi segi endegsi merngwai. Ningi nungo segi powo ti kumbra ti soqtosib nungo was qudei nangi bunjrqa are qalaib. Ningi nungo kumbra geregere tenemtosib areqalo bole ti sosib Qotei qa nungo areqalo singilatoqniye. Ariya a na ningi segi segi singila engej qaji di olo soqtosib nungo was qudei nangi bunjraib. ⁴Ningi qalie, iga kalil jejamu qujai. Ariya gago jejamu miligiq dia sarqei gargekoba unub. Nangi kalil wau qujai yosaieqnub. Nangi wau segi segi yeqnub. ⁵Dego kere iga tamo ungasari gargekoba unum. Ariya iga kalil Kristus aqa jejamu qujai. Deqa iga segi segi kalil koba na korooqnsim jejamu qujai di turtejunum.

⁶Qotei a iga qa are boleiyonaq deqa iga powo segi segi egej. A na tamo qudei nangi aqa medabu osib anjam palontqajqa powo enjrej deqa nangi a qa nungo areqalo singilatosib aqa anjam geregere palontoqnebe. ⁷A na tamo qudei nangi aqa segi tamo ungasari nangi aqaryainjrqaqqa powo enjrej deqa nangi na tamo ungasari nangi di geregere aqaryainjroqnebe. A na tamo qudei nangi aqa anjam plaltqajqa powo enjrej deqa nangi aqa anjam geregere plaltoqnebe. ⁸A na tamo qudei nangi aqa segi tamo ungasari nango areqalo singilatetnrqajqa powo enjrej deqa nangi nango areqalo geregere singilatetnjroqnebe. A na tamo qudei nangi silali ingi ingi jeisib tamo ungasari ingi qa trunqueqnu qaji nangi enjrqajqa powo enjrej deqa nangi silali ingi ingi koba koroiyosib jeisib enjroqnebe. A na

tamo qudei nangi aqa wau taqatqajqa powo enjrej deqa nangi na wau di geregere taqatoqnebe. A na tamo qudei nangi aqa segi tamo ungasari nangi qa dulosib geregereinjraqajqa powo enjrej deqa nangi arebolebole na nangi geregereinjroqnebe.

Ningi na nungo Kristen was nangi bole qalaqalainjroqniye

⁹O was qu, ningi na tamo ungasari nangi bole qalaqalainjroqniye. Ningi gisanj na nangi qalaqalainjraib. Ningi kumbra uge kalil torei uratosib kumbra bole segi beteryosib yoqniye. ¹⁰Ningi gaigai Qotei aqa segi tamo ungasari nangi nungo was tintinj edegosib nangi qalaqalainjroqniye. Ningi nungo segi nam tentoqnsib Kristen was nanggo nam olo soqtoqniye. ¹¹Ningi gaigai singila na Qotei aqa wau ojoqniye. Qotei aqa Mondor a nungoq aioqnsim are tigeltetngonim ningi Tamo Koba Yesus aqa wau ojajqa tulanj singilaoqniye. ¹²Mondorj Tamo Koba Qotei na ningi lanj qureq osi oqwas. Ningi deq oqwajqa tarinqnsib areboleboleingoneme. Osib gulube ningi qa boqnimqa singila na tigeloqnsib qoboioqniye. Osib gaigai Qotei pailyoqniye.

¹³Qotei aqa segi tamo ungasari qudei nangi ingi qa truquoqniqbqa ningi na nangi aqaryainjroqniye. Tamo lanaj nangi dego nungo meq boqniqbqa nangi oqnsib geregereinjroqniye.

¹⁴Tamo qudei nangi na ningi ugeugeingibqa di ungum, ningi kamba olo nangi ugeugeinjraib. Ningi nangi qa pailyoqniye. Od, Qotei na nangi aqaryainjraqajqa deqa are qalsib nangi qa pailyoqniye. Qotei na nangi ugetnjraqajqa deqa pailyaib. ¹⁵Kristen was qudei nangi areboleboleinjrimqa ningi kamba dego nangi koba na areboleboleingeme. Ariya was qudei nangi akamoqniqbqa ningi kamba dego nangi koba na akamoiye. ¹⁶Ningi segi segi kalil areqalo qujaitosib soqniye. Ningi nungo segi nam soqtqa are qalaib. Ningi tamo lanaj nangi koba na laqajqa areboleboleingem. Ningi nungo segi nam soqtosib endegsib maraib, “Iga segi qalie koba ti unum.” Ningi degaib.

¹⁷Tamo qudei nangi na ningi kumbra uge engibqa ningi na kamba kumbra uge enjraib. Ningi tamo kalil nanggo namgalaq dia kumbra bole segi yoqniye.

¹⁸Ningi njirin ti qoto ti uratiye. Gam soqnimqa ningi gaigai tamo kalil nangi koba na are qujaitosib soqniye. ¹⁹O ijo was bole, tamo qudei nangi na ningi gulube engibqa ningi na kamba nangi gulube enjraib. Uratosib Qotei aqa banq di nangi atib a segi nangi qa minjinj oqim gulube enjraqas. Agi Tamo Koba Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Une kambatqajqa wau di ijo segi wau. E segi na tamo nanggo une qa nangi kambatnjraqi. ²⁰Deqa ino jeu tamo bei a mamyimqa ni a gereiysim ingi anaiye. A ya qaryimqa dego gereiysim ya anaiye. Ni a degyimqa a aqa kumbra uge qa are qalsim jemaiyqas.” ²¹O was qu, e ningi segi segi

endegsi mernḡwai. Kumbra uge bei na ni ojqa laqnim ni segi singilaosim kumbra bole dauryosim dena ni kumbra uge bunyosim gotranḡqam.

Niḡgi sawa taqato qaji mandor kokba naḡgo sorgomq di soqniye

13 ¹Niḡgi kalil sawa taqato qaji mandor kokba naḡgo sorgomq di soqniye. Iga qalie, sawa taqato qaji mandor kokba naḡgi laḡa brantosai. Qotei a segi na naḡgi wau enjreqnaqa naḡgi sawa taqateqnub. Qotei a segi na naḡgi ateleḡej unub. ²Deqa tamo naḡgi mandor kokba naḡgo anjam gotranḡqab di naḡgi Qotei aqa anjam dego gotranḡyonub. Naḡgo kumbra dena naḡgi awai uge oqab. ³Sawa taqato qaji mandor kokba naḡgi wau yeqnub di tamo kumbra bole bole yeqnub qaji naḡgi ula enjrqajqa sai. Tamo kumbra uge uge yeqnub qaji naḡgi segi ula enjrqajqa deqa wau yeqnub. Deqa niḡgi mandor kokba naḡgi qa ulaqajqa uratosib kumbra bole bole yoqniye. Yimqa naḡgi na nungo ḡam soqtetḡgwab. ⁴Sawa taqato qaji mandor kokba naḡgi Qotei aqa wau tamo bul. Naḡgo wau qujai agi naḡgi na niḡgi aqaryaḡngoqnsib geregereḡngeqnub. Ariya niḡgi kumbra uge uge yoqḡqab di niḡgi naḡgi qa ulaqab. Niḡgi qalie, sawa taqato qaji mandor kokba naḡgi sebru ojejunub. Naḡgi sebru laḡa ojosai. Naḡgi Qotei aqa wau tamo unub deqa naḡgi na tamo unḡasari kumbra uge uge yeqnub qaji naḡgi sebru dena awai uge enjreqnub. ⁵Deqa iga sawa taqato qaji mandor kokba naḡgo sorgomq di sqom. Iga awai uge oqa uratosim naḡgo anjam dauryqom. Deqa segi sai. Iga gago are miligiq di qalieonum, kumbra di bole. Osim deqa ti iga naḡgo anjam dauryqom.

⁶Utru deqa niḡgi takis waiyeqnub. Di kiyaga? Sawa taqato qaji mandor kokba naḡgi Qotei aqa wau tamo deqa naḡgi gaigai singila na wau Qotei na enjrej qaji di taqateqnub. ⁷Deqa niḡgi na mandor kokba naḡgo ḡḡi ḡḡi naḡgi qa olo enjroqniye. Osib takis o qaji tamo naḡgo baḡq di takis atoqniye. Niḡgi tamo bei aqa sorgomq di sosib ariya niḡgi aqa anjam dego qusib kumbra bole bole osoryoqniye. Tamo bei a tamo kobaquja soqnim niḡgi aqa ḡam soqtoqniye.

Niḡgi qalaqalaiyo kumbra dauryoqniye

⁸Niḡgi was bei aqa ḡḡi ḡḡi onub di nungoq di sokobaiyaiq. A qa kamba olo yiye. Ariya ḡḡi bei nungoq di gaigai soqnem. ḡḡi agiende. Niḡgi qalaqalaiyo kumbra yoqnsib soqniye. Di kiyaga? Tamo a qalaqalaiyo kumbra dauryqas di a Qotei aqa dal anjam kalil dego keretosim dauryekritqas. ⁹Iga qalie, dal anjam a endegsi marqo, “Niḡgi tamo unḡasari naḡgi ḡumsib moiotḡjraib. Niḡgi baiḡaiḡ. Niḡgi was bei aqa ḡḡi ḡḡi qa mamaulḡgaiq. Niḡgi was bei aqa unḡa jejamu ojetaib.” Ariya anjam bei dego unu. Anjam agiende, “Ni ino segi jejamu gereiyeqnum dego kere ni ino was naḡgi dego degsim geregereḡnjroqne.” O was qu, anjam qujai dena dal anjam kalil kabutejunu. ¹⁰Tamo bei na

tamo bei qalaqalaiyqas di a na tamo di kumbra uge bei yqa keresai. Deqa tamo bei na tamo qudei nanği qalaqalainjrqas di a dal anjam kalil dego keretosim dauryqas.

Ninği kumbra tiñtiñ dauryosib walweloqnıye

¹¹E ninği degsi merñgonum. Di kiyaka? Bati iga bini unum endi ninği qalie. Ninği ñeio qa kumbra uratosib tigelqajqa bati agi brantqo. Ninği qalie, Qotei na iga oqajqa bati isaq yala sonaqa iga Kristus qa gago areqalo singilatam. Ariya bini Qotei na iga oqajqa bati jojomqo. ¹²Qolo koboeqnaqa sawa suwanqa laqnu. Deqa iga ambru qaji kumbra kalil uratosim suwan qaji kumbraq di sqom. Suwan qaji kumbra di iga qoto qa gara bul jigsim sqom. ¹³Tamo a qanam walweleqnu dego kere iga kumbra bole tiñtiñ na walweloqnqom. Deqa iga diqoqnsim alañkobaoqnsim ya uge uyoqnsim nanarioqnqasai. Iga sambala kumbra dego yoqnqajqa are pruggoqnm kumbra uge jigat yoqnqasai. Iga laña laña ñirinoqnsim tamo qudei nanği qa are ugegoqnqasai. ¹⁴Ninği Tamo Koba Yesus Kristus beteryosib a gara bul jigsib soqniye. Sosib deqa ninği nunño jejamu qa areqalo uge uge di dauryqajqa are qaloqnqasai.

Ninği nunño Kristen was nango kumbra pegiyaib

14 ¹Tamo bei a Yesus qa aqa areqalo singilateqnu ariya aqa areqalo di kiñala singilaosaiunu. Deqa ninği a qoreiyaib. Ninği a osib Kristen nango ambleq osib boiye. Ninği aqa kumbra qudei uge qa minjsib a ombla anjam na qotoqnaib. ²Tamo qudei nanği Yesus qa nango areqalo singilateqnub deqa nanği ingi uyo bei getentosaieqnub. Kalil uyeqnub. Ariya tamo qudei nango areqalo kiñala singilaosaiunu deqa nanği wagme qudei uyosaieqnub. Kalil getenteqnub. ³Ariya tamo nanği ingi ingi kalil uyeqnub qaji nanği na olo tamo nanği wagme getenteqnub qaji nanği uge qa minjraib. Tamo nanği wagme getenteqnub qaji nanği na tamo nanği ingi ingi kalil uyeqnub qaji nanği dego uge qa minjraib. Qotei na nanği ti ninği ti eleñej. ⁴Ni tamo kiero deqa ni na tamo bei aqa wau tamo a uge qa minjqam? A singila na wau bole yqas kio aqa wau ulonqas kio di aqa wau qa gate a segi na pegiyqas. Ariya e qalieonum, a singila na tigelosim wau bole yqas. Di kiyaka? Tamo Koba Qotei na a singilatimqa a singila na tigelesqas.

⁵Tamo bei a endegsi are qalqas, “Bati qudei yori bati kokba. Bati qudei bati lañaj.” Ariya tamo bei a marqas, “Sai. Bati kalil kerekere unub.” O was qu, ninği segi segi nunño areqalo geregere tenemtosib areqalo bole ti soqniye. ⁶Tamo qudei nanği yori bati qudei uneqnub. Di nanği Tamo Koba Yesus qa are qalsib deqa uneqnub. Tamo qudei nanği ingi ingi kalil uyeqnub. Di nanği Tamo Koba Yesus qa are qalsib deqa ingi ingi kalil uyeqnub. Di kiyaka? Nanği ingi uyqa oqnsib Qotei pailyoqnsib uyeqnub.

Tamo qudei nan̄gi ingi qudei getenteqnub. Di nan̄gi Tamo Koba Yesus qa are qalsib deqa getenteqnub. Nan̄gi dego ingi getentqa oqnsib Qotei pailyoqnsib getenteqnub.

⁷Iga qalie, gago ambleq di tamo bei a endegsi marqa keresai, “Ijo n̄ambile di ijo segi. E segi na taqatejunum. E moiqa di e segi na marsiy moiqa.” A degsi marqa keresai. ⁸Iga n̄ambile sqom di Tamo Koba Yesus aqa segi. Ariya iqa moiqa di dego Tamo Koba Yesus aqa segi. Deqa iqa n̄ambile sqom kio iqa moiqa kio di iqa Tamo Koba Yesus aqa segi tamo un̄gasari sqom. ⁹Kristus a dego moisiq olo n̄ambile osiq subq na tigelej. Di kiyaqa? A tamo n̄ambile unub qaji ti tamo morenejeb qaji nan̄gi ti nan̄go Tamo Koba sqajqa deqa.

¹⁰Ningi kiyaqa nun̄go Kristen was nan̄go kumbra lāna tenemtoqnsib nan̄gi uge qa minjreqnub? Osib nan̄gi misilin̄jreqnub? Ningi qalie, mondoj iqa kalil Qotei aqa ulatamuq di tigelamqa a na iqa pegigwas. ¹¹Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengren̄yeb unu, “E segi Tamo Koba. E n̄ambile gaigai unum qaji. Deqa e anjam bole endegsi marqai. Mondo j tamo un̄gasari kalil nan̄gi e qa bosib ijo areq di singa pulutosib nan̄go medabu qujaitosib merbqab, ‘Ni segi Qotei.’” ¹²Qotei aqa anjam degsi unu. Deqa iqa qalieonum, iqa segi segi kalil Qotei aqa ulatamuq di tigelosim gago kumbra kalil babtosis minjnam a quqwas.

Ningi nun̄go Kristen was nan̄gi kumbra ugeg breinjraib

¹³Deqa iqa gago Kristen was nan̄go kumbra lāna tenemtosis nan̄gi uge qa minjrqasai. Iga areqalo bei dauryqom. Gago Kristen was nan̄gi une ataib deqa iqa na nan̄gi kumbra uge beiq breinjrqasai. ¹⁴Tamo Koba Yesus a na e powo ebej deqa e qalieonum, ingi ingi kalil Qotei na atelenej qaji di aqa n̄amgalaq di jiga bei saiqoji. Ariya Kristen was bei a ingi bei qa endegsi are qalqas, “Ingi di jigat.” A degsi are qalqas deqa a ingi di getentqas. ¹⁵Deqa a ingi di jigat qa marimqa ningi ingi di osib uyib ningsimqa a are gulubeiyqas. Nun̄go kumbra dena ningi qalaqalaiyo kumbra uratosib deqa ningi aqa are gulubetetqab. Kristus a nun̄go was deqa osiq moiej deqa ningi nun̄go ingi uyo qa osib a ugeugeiyaib. ¹⁶Ningi mareqnub, iqa ingi di uyqom di kumbra bole. Ariya nun̄go kumbra bole di tamo qudei nan̄gi unsib olo uge qa maraib deqa ningi geregere n̄am atoqniye. ¹⁷Iga ingi ti ya ti uyoqnqom kumbra dena Qotei a gago Mandor Koba sosim iqa taqatgwasai. Ariya iqa kumbra tinti j yoqnsim lawo kumbra dauryoqnsim Qotei aqa Mondor aqa wau na areboleboleigim sqom kumbra dena Qotei a gago Mandor Koba sosim iqa taqatgwas. ¹⁸Tamo nan̄gi kumbra dena Kristus aqa wau ojoqnqab di Qotei a nan̄gi qa tula j arearetoqnqas. Yim tamo kalil nan̄gi na nan̄gi un̄jrsib marqab, “Nan̄gi tamo bole.”

¹⁹Deqa iqa kalil lawo na sqajqa ti gago Kristen was nan̄go are singilatetnjrqajqa ti deqa are qaloqnsim wauoqnqom. ²⁰Ningi ingi uyo

qa are qalsib dena Qotei aqa wau ugetaib. Bole, ningi ingi ingi kalil uyqa kere. Ariya ningi ingi bei uysib dena nungo was bei uneq waiyqab di ningi kumbra uge yonub. ²¹Deqa ningi kumbra di uratiye. Ningi wagme kio ningi wain kio uysibqa o kumbra bei kio ysibqa dena nungo was bei uneq waiyqab di ningi kumbra uge yonub. ²²Ningi Qotei qa nungo areqalo singilateq nub deqa ningi qalie, ningi ingi ingi kalil uyqa kere. Ariya ningi ingi bei uyib nungo was bei a unsim uneq aiaim deqa ningi nungo qalie di nungo are miligiq di ulitib soqnem. Yim Qotei a segi unqas. Tamo bei a ingi bei bole qa marsim uyqa are gulubeiyqasai di a arebolebole na uyem. ²³Ariya tamo bei a ingi bei uyqa osim areqalo aiyeltosim uyqas di a une ti sqas. A Qotei qa aqa areqalo singilatosiq ariya a qaliesai, a ingi di uyqas di kumbra bole kio sai kio. Degsim a une ti sqas. Iga Qotei qa gago areqalo singilatosim ariya iga qaliesai, kumbra bei bole kio sai kio. Osim iga kumbra di yqom di iga une yonum.

Ningi Kristus aqa areqalo ti aqa kumbra ti dauryoqniye

15 ¹Iga Kristen tamo singila ti unum qaji iga na Kristen was qudei singila sai qoji unub qaji nangi aqaryainjroqnsim nango gulube qoboiyetnjroqnqom. Iga gago segi jejamu aqaryaiyqajqa are qalqasai. ²Iga segi segi na gago Kristen was nangi aqaryainjroqnqom. Osim dena iga nango are singilatetnjrim nangi bole sqab. ³Iga qalie, Kristus a dego aqa segi jejamu aqaryaiyqajqa are qalosai oqnej. Agi Kristus a nami endegsi Qotei pailiej, “O Abu, tamo qudei nangi ni qa anjam uge mareqnub. Nango anjam di e qa dego mareqnub.” O was qu, Qotei aqa anjam di agi nengrenq di unu. ⁴Qotei aqa anjam kalil nangi nami nengrenyeb qaji di iga Qotei aqa gam osorgwajqa deqa osib nengrenyeb. Anjam dena gago areqalo singilatetgim iga singila na tigelosim Qotei na mondon iga oqajqa deqa tariñoqnsim sqom. Utru deqa nengrenyeb. ⁵Qotei a segi na gago areqalo singilatetgeqnu. A segi na iga aqaryaigeqnu deqa iga singila na tigeleqnum. Ariya Qotei na ningi aqaryaingimqa ningi Kristus Yesus aqa kumbra dauryosib areqalo qujaitosib soqniye. ⁶Sosib ningi kalil medabu qujaitosib gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa Abu Qotei aqa ñam soqtoqniye.

Kristus a na Juda tamo nangi ti sawa bei bei qaji tamo nangi ti aqaryainjre

⁷Kristus a nami ningi osiq geregereingej dego kere ningi dego nungo Kristen was qu nangi oqnsib geregereinjroqniye. Yim nungo kumbra dena ningi Qotei aqa ñam tulan soqtoqnqab. ⁸E endegsi marqai. Kristus a Juda nangi aqaryainjrqa oqnsiq wauoqnej. Qotei aqa anjam a bole di nangi qalieqajqa deqa osiq wauoqnej. Anjam Qotei na nami Juda nango moma utru nangi minjroqnej qaji di singilatqajqa deqa ti Kristus a wauoqnej.

⁹Ariya Kristus a sawa bei bei qaji nan̄gi qa dego wauoqnej. Di kiyaga? Qotei a nan̄gi qa dego are tulan̄ boleiyej. Aqa kumbra di nan̄gi unsib aqa ñam soqtqajqa deqa Kristus a wauoqnej. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nen̄gren̄yeb unu,

“E sawa bei bei qaji nango ambleq dia ino ñam soqtqai.

E ino ñam soqtqa osiy ni qa louoqnqai.”

¹⁰Anjam bei dego unu, “O sawa bei bei qaji tamo un̄gasari, n̄ngi ti Qotei aqa segi tamo un̄gasari kalil nan̄gi ti koba na areboleboleingim soqniye.” ¹¹Olo anjam bei dego unu,

“O sawa bei bei qaji tamo un̄gasari kalil,

n̄ngi Tamo Koba Qotei aqa ñam soqtoqniye.

O tamo un̄gasari sawa sawa kalilq di unub qaji,

n̄ngi aqa ñam soqtoqniye.”

¹²Ariya Aisaia a dego Qotei aqa medabu osiq anjam bei endegsi marej, “Mondor̄ Devit aqa abu Jesi aqa lēj dena mandor kobaquja bei brantqas. Brantosim a na sawa bei bei qaji tamo un̄gasari kalil nan̄gi taqatn̄jresqas. A bosim nan̄gi boletn̄jqajqa deqa nan̄gi a qa tariñoqnsib sqab.”

¹³O was qu, Qotei a nami ingi bole bole di iga egwajqa marej deqa iga bini tariñoqnsim unum. N̄ngi a qa nungo areqalo singilateq̄nub deqa a na nungo are boletet̄ngimqa n̄ngi tulan̄ areboleboleingim lawo na sqab. Yim Qotei aqa Mondor na n̄ngi singilat̄ngimqa n̄ngi ingi bole bole a na en̄gwa marej qaji deqa tariñoqnsib sqab.

Pol a Qotei aqa wau ojoqnej deqa a tulan̄ areboleboleiyej

¹⁴O was qu, ijo are miligiq di e qalieonum, n̄ngi kumbra bole gaigai yeq̄nub. N̄ngi tulan̄ powo koba ti unub deqa n̄ngi segi segi na Qotei aqa tamo un̄gasari nan̄gi gam bole osorn̄jreq̄nub. ¹⁵Ijo anjam mutu qudei e nen̄gren̄yonum qaji endi anjam singila. Qotei a e qa are boleiyoṇaq wau ebej n̄ngi deqa olo are wal̄ngaim deqa e anjam endi nen̄gren̄yonum. ¹⁶E Kristus Yesus aqa wau tamo deqa e sawa bei bei qaji tamo nango ambleq dia wauoq̄nsim Qotei aqa anjam bole nan̄gi min̄jreq̄num. E na nan̄gi osiy Qotei aqaq dia atrain̄jrobilitqa a nan̄gi elen̄qajqa deqa waueq̄num. Qotei aqa Mondor na nan̄gi singilat̄njrimqa nan̄gi Qotei aqa segi tamo un̄gasari sosib kumbra bole yoqn̄qajqa deqa e nan̄gi qa waueq̄num.

¹⁷Aqo Kristus Yesus wo ombla waueq̄num deqa e Qotei aqa wau endi yqajqa tulan̄ areboleboleibeq̄nu. ¹⁸⁻¹⁹E ingi bei qa mern̄gwasai. Kristus a ijo ban̄ na wau yeq̄nu qaji deqa segi n̄ngi saingwai. A na ijo medabu singilatet̄boq̄nsiqa ijo ban̄ na wau bole bole yeq̄nu. A na e singila ebeq̄naqa e man̄wa gargekoba yeq̄num. Qotei aqa Mondor na dego e singilat̄beq̄naqa e waueq̄num. Kristus a kumbra kalil di yeq̄nu. Di kiyaga? A na sawa bei bei qaji nango are tigeltet̄njrimqa nan̄gi Qotei aqa anjam dauryqajqa deqa. Utru deqa e Jerusalem dena wau utru atsim Kristus aqa

anjam bole mare mare laqnsim gilsim torei Ilirikum sawaq dia dinqtem. ²⁰Ariya e na tamo ungasari Kristus aqa ñam qaliesai qaji nanngo sawaq dia aqa anjam bole palontqajqa are qaleqnum. Tal aqa ai utru tamo bei na tigeltej qaji dia e olo tal atqajqa are qalosaieqnum. ²¹Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenngrenyeb unu, “Tamo nanngi Kristus aqa ñam nami quosai qaji nanngi a unqab. Tamo nanngi aqa anjam nami quosai qaji nanngi qusib a qa poinjrqa.”

Pol a mati Rom nanngi unjrsim Spen sawaq aiaqas

²²O was qu, e wau di yeqnum dena e ningi qa bqajqa gam geteqnu. Deqa e ningi qa bqa yeqnam keresaiibeqnu. ²³Ariya bini e sawa endia wau bei saiqoji. Wausau gargekoba e ningi nunngwajqa are qaloqnem. ²⁴Deqa e Spen sawaq aiaqasiyqa e mati ningi qa bosiy nunngsiy ningi ti koba na sokiñalayitqa ningi ingi ingi qa aqaryaibibqa e Spen sawaq aiaqai.

²⁵Ariya e mati Jerusalem gilsiy dia Qotei aqa tamo ungasari nanngi unjrsiy aqaryainjrqi. ²⁶Qotei aqa tamo ungasari Masedonia sawa ti Akaia sawa ti di unub qaji nanngi na Kristen tamo ungasari Jerusalem dia ingi ingi qa truqueqnu qaji nanngi aqaryainjrqa marsib silali koroiyeb unu. ²⁷Nanngi nanngo segi areqalo na silali di koroiyeb. Nanngo kumbra di bole. Di kiyaaq? Nanngi na kamba ingi deqaji olo Juda nanngi enjrqaqqa wau ti deqa. Juda nanngi na nanngi Qotei aqa anjam qa aqaryainjreqnu deqa nanngi na kamba olo Juda nanngi jejamu qa ingi ingi qa aqaryainjrqaqqa wau ti.

²⁸Deqa e mati wau di kobotosiy silali di Jerusalem osiy gilsiy bunuqna e Spen sawaq aiaqasiy e ningi qa bosiy nunngwai. ²⁹E qalieonum. E ningi qa bqai di e Kristus aqa kumbra bole osi bosiy ningi osorngitqa dena ningi singilaqab.

³⁰O was qu, ningi gago Tamo Koba Yesus Kristus a qa ti qalaqalaiyo kumbra Qotei aqa Mondor na iga osorgeqnu qaji deqa ti are qalsibqa e ombla na Qotei pailyqajqa waukobaoqniye. Osib ningi e qa dego Qotei pailyoqniye. ³¹Yim a na e aqaryaibosim anjam gotranyo tamo Judia sawaq di unub qaji nanngo banq dena e olo oqas. Ningi Qotei pailyibqa a na aqa segi tamo ungasari Jerusalem di unub qaji nanngo are tigeltetnjrimqa e na nanngi silali qa aqaryainjreqnum ijo wau deqa nanngi tulan areboleboleinjrim sqab. ³²Deqa Qotei na marim e ningi qa bosiy nunngsiy dena e areboleboleibqas. Osiy ningi koba na aqaratosisy dena singila oqai.

³³Qotei a na iga so bole ti lawo kumbra ti egeqnu. A ningi kalil koba na soqnebe. Bole.

Pol a Rom nanngi qa kaiye anjam qarinyej

16 ¹Ningi gago jaja Fibi osib geregereiyiye. A na Kristen tamo ungasari Senkria qureq di unub qaji nanngi qa waueqnu. ²Ningi

Tamo Koba Yesus aqa ñam na Fibi osib geregereiye. Iga Qotei aqa segi tamo ungasari unum deqa iga kumbra bole di yqom. Fibi a gulube ti soqnimqa kio ñngi bei qa truquamqa kio ñngi na aqaryaiye. A nami tamo ungasari gargekoba ñangi aqaryainjroqnsiq e dego aqaryaiboqnej. Deqa ñngi a urataib. A kamba dego aqaryaiye.

³Ñngi na ijo kaiye anjam endi osib Prisila wo Akwila wo ñangi aiyel minjriye. Ñangi aiyel e koba na Kristus Yesus aqa wau ojeqnum. ⁴Nami jeu tamo ñangi na e lubqa laqnab ñangi aiyel moiqa ulaosaosib deqa e aqaryaibeb. Deqa e ñangi qa osim Qotei binjyeqnum. E segi sai. Kristen tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji ñangi dego ñangi aiyel qa osib Qotei binjyeqnum. ⁵Ñngi na ijo kaiye anjam endi osib Kristen tamo ungasari kalil Prisila wo Akwila wo ñango talq dia koroosib loueqnub qaji ñangi dego minjriye.

Osib Epainetus dego ijo kaiye anjam endi minjiye. A ijo kadoi bole. A Esia sawa qaji. Nami tamo kalil Esia sawaq di unub qaji ñangi are bulyosaisonabqa Epainetus a namoqna are bulyosiq Kristus qa aqa areqalo singilatej.

⁶Ñngi na ijo kaiye anjam endi osib Maria dego minjiye. A ñngi aqaryaingwa are qaloqnsiq waukobaoqnej.

⁷Ñngi na ijo kaiye anjam endi osib Andronikus wo Junias wo ñangi aiyel dego minjriye. Ñangi aiyel ijo leñ ñangi. Jeu tamo ñangi na ñangi aiyel e ombla na ojelejosib tonto talq breigonab soqnem. Qotei na ñangi aiyel wau enjrej deqa ñangi aqa anjam maroqnsib laqnub. Deqa ñangi aiyel dego ñam ti. Nami e are bulyosaisonam ñangi namoqna are bulyosib Kristus qa ñango areqalo singilateb.

⁸Ariya ñngi ijo kaiye anjam endi Ampliatus dego minjiye. Aqo aiyel Tamo Koba Yesus aqa kumbra dauryeqnum deqa e na a tulan qalaqalaiyeqnum.

⁹Ñngi Urbanus dego ijo kaiye anjam endi minjiye. A iga ti koba na Kristus aqa wau ojeqnum. Ariya ñngi Stakis dego ijo kaiye anjam endi minjiye. A ijo kadoi bole.

¹⁰Ñngi Apeles dego ijo kaiye anjam endi minjiye. Iga qalieonum, a bole Kristus dauryeqnu.

Ariya ñngi ijo kaiye anjam endi osib Aristobulus aqa leñ ñangi ti dego minjriye.

¹¹Osib ijo kadoi Herodion a dego ijo kaiye anjam endi minjiye.

Ariya ñngi ijo kaiye anjam endi osib Narsisus a ti aqa leñ ñangi ti dego minjriye. Ñangi Tamo Koba Yesus aqa tamo bole.

¹²Ñngi Trifina wo Trifosa wo ñangi aiyel dego ijo kaiye anjam endi minjriye. Ñangi aiyel Tamo Koba Yesus qa waukobaeqnum.

Ñngi ijo kaiye anjam endi osib Persis dego minjiye. A ijo kadoi bole. A Tamo Koba Yesus aqa wau singila na ojeqnu.

¹³Ningi ijo kaiye anjam endi Rufus dego minjiye. A tamo bole deqa a Tamo Koba Yesus dauryeqnu. Aqa aniqali dego ijo kaiye anjam endi minjiye. A ijo ai bul.

¹⁴Ningi ijo kaiye anjam endi osib Asinkritus na Flegon na Hermes na Patrobas na Hermas na Kristen was kalil nangi koba na unub qaji nangi ti dego minjiye.

¹⁵Osib Filologus wo Julia wo nangi aiyel dego ijo kaiye anjam endi minjiye. Ariya ningi na ijo kaiye anjam endi osib Nereus na aqa jaja na Olimp as na ariya Qotei aqa tamo ungasari kalil nangi koba na unub qaji nangi ti dego minjiye.

¹⁶Ariya ningi na nungo Kristen was kalil nangi segi segi kundoqnjiye. Kumbra di agi Qotei aqa tamo ungasari kalil nangi yeqnub.

Ariya Kristus aqa tamo ungasari qure qure kalilq di unub qaji nangi na kamba dego ningi kaiyeingonub.

Tamo qudei nangi Kristen tamo ungasari nangi potoaiyeltnjreqnub

¹⁷O was qu, nungo ambleq di tamo qudei nangi Qotei aqa anjam ningi nami qusib dauryeb qaji di gotranjoqnsib olo bulbulyoqnsib nanggo kumbra dena nangi na Kristen tamo ungasari nangi potoaiyeltnjroqnsib uneq breinjreqnub. Deqa e ningi singila na endegsi merngwai. Ningi tamo deqaji nangi qa geregere nam atoqniye. Osib nangi qoreinjoqniye. ¹⁸Tamo deqaji nangi gago Tamo Koba Kristus aqa wau ojosaieqnub. Nangi nanggo segi jejamu qa are qaloqnsib deqa waueqnub. Osib tamo ungasari nangi walawalainjoqnsib gisa gisañjroqnsibqa nangi nanaritnjreqnub. Deqa kumbra bole ti kumbra uge ti di nangi geregere poinjroaieqnu. ¹⁹O was qu, e qalie, ningi Qotei aqa anjam geregere dauryosib laqnub. Laqnab tamo kalil nangi nungo kumbra deqa queqnub. Deqa e ningi qa tulan areboleboleibeqnu. Ariya e ningi endegsi merngwai. Ningi kumbra bole yqajqa geregere qalieosib kumbra uge yqajqa angro kiñilala bul nanariosib soqniye. ²⁰Qotei a na iga so bole ti lawo kumbra ti egeqnu. Sokiñala a na Satan ojsim osi bosim nungo singaq di atim ningi na sosqab.

Gago Tamo Koba Yesus a ningi qa are boleiyeme.

Tamo qudei nangi dego kaiye anjam Rom nangi qa qariñyeb

²¹Ijo wau qujai Timoti a na ningi kaiyeingwo. Lusius na Jeson na Sosipater na nangi qalub dego ningi kaiyeingonub. Nangi qalub ijo lej nangi.

²²Ijo ñam Tertius. E Pol aqa medabuq na anjam endi osim ijo segi ban na nengrenyonum. E segi dego Tamo Koba Yesus aqa ñam na ningi kaiyeingonum.

²³Gaius a na dego ningi kaiyeingwo. A na e osiq aqa segi talq dia e geregereibeqnu. Osiqa Kristen tamo ungasari kalil endia unub qaji nangi dego geregereinjreqnu.

Erastus wo gago was Kwartus wo nangi aiyel dego ningi kaiyeingonub. Erastus a na Korin qure nango silali taqateqnu.

²⁴Gago Tamo Koba Yesus Kristus a ningi kalil qa are boleyeme. Bole.

Iga Qotei aqa ñam soqtoqnqom

²⁵Qotei a singila koba ti unu deqa a na ningi singilatngwas. Yim ningi Yesus Kristus aqa anjam bole e na mare mare laqnum qaji di osib nungo areqaloq di singilatqab. O was qu, tulaŋ nami Kristus aqa anjam bole di uliesoqnej. ²⁶Ariya bini Qotei na anjam di olo boleq atej. Qotei ŋambile gaigai unu qaji a marnaqa aqa medabu o qaji tamo nangi anjam di neŋgreŋyonab sonaqa iga na olo anjam di osim tamo uŋgasari sawa sawa kalilq di unub qaji nangi minjre minjre laqnum. Deqa nangi uli anjam di quoqnsib poinjreqnu. Qotei na anjam di boleq atej. Di kiyaqa? Tamo uŋgasari sawa bei beiq di unub qaji nangi anjam di qusib nango areqaloq di singilatosib dauryqajqa deqa. ²⁷Qotei qujai di a powo koba ti unu. Kumbra kalil a Yesus Kristus aqa baŋ na yoqnej qaji iga deqa are qaloqnsim aqa ñam gaigai soqtoqnqom. Bole.